

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

LÄS I DETTA NUMMER:

Ledare:

TUBERKULOSBYRÅN OCH
FATTIGVÅRDSUNDER-
STÖDEN

★

D:r TORBJÖRN FAHLÉN:

NÅGOT OM STRUP-
TUBERKULOS

★

SÖDERSJUKHUSET —
ETT MÄRKLIGT BYGG-
NADSVERK

★

GOD START PÅ STUDIEFRONTEN
— ETT GLÄDJANDE HÖSTECKEN

SOCIALA BREVLÅDAN
»TUBERKULOSBEKÄMPARE V»
HANDARBETSSIDA - KORSORD
SCHACK - KRÖNIKA
PATIENTERNAS SPALT

SÖDERSJUKHUSET.

(Sängbyggnaden från väster)

Sävsjö Sanatorium

PRIVATSANATORIUM FÖR LUNGSJUKA.
(Beläget å Småländska höglandet)

Modern utrustning. Moderna bekvämligheter, varmt och kallt vatten. Särskilt toilettrum i de flesta rum.

Prospekt erhålles under adress Sävsjö.

Patienter emottagas även för kortare tids vård, t. ex. under väntetid till annat sanatorium eller för eftervård.

Avgifter Kr. 10:—16:50 pr dag.

Överläkare: Doktor Åke Björklund, tel. Sävsjö 260.

Beställ

KLICHÉERNA

h o s

BRÖDERNA ÅKERBLOM

Tunnelgat. 19 B, Stockholm. Tel. 11 1130, 11 1132, 21 1132

Över 4,000 REX-ROTARY duplikatorer sålda i Sverige. — För varje företag, som vill göra en insats för att skapa bättre ekonomi, större försäljning och vinst är REX-ROTARY den trogne medhjälparen.

REX-ROTARY finnes i 9 olika modeller för såväl hand- som elektr. drift. Priser fr. kr. 215:—.

STENCILER och FÄRG för alla dupliceringsmaskiner.

Reklamförslag utarbetas kostnadsfritt å vår tekniska avdelning.

Begär broschyr redan i dag!

A-B Zeuthen & Aagaard

STOCKHOLM

GÖTEBORG

Kungsgatan 44.

1:a Långgatan 12.

Tel. 10 92 07 - 10 94 07 - 20 42 09.

Tel. 12 59 01—02.

MALMÖ, Fabriksgatan 9. Tel. 179 65.

EN GOD FÖRTJÄNST

kan Ni göra genom att sälja

Status julnummer!

En vacker jultidning med värdefullt och omväxlande innehåll. Den är lätt att sälja, ty den är utan konkurrens

DEN BÄSTA OCH BILLIGASTE JULTIDNINGEN.

Sänd mig provblad å Status julnummer samt försäljningsvillkor.

Namn.

Adress.

Postanstalt.

Skriv till vår expedition, Kocksgatan 15, Stockholm, så sända vi Eder gratis provblad i tre färger samt prospekt med alla upplysningar. Klipp ur och ifyll vidstående kupong, den kan sändas i öppet kuvert med 5-öres frimärke.

Skydda de friska
genom att effektivt
hjälpa de sjuka!

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

NOV. 1941

Utkommer en
gång i månaden
4:de årgången

Redaktör och ansvarig utgivare:
JOHANNES SANDRÉN

Telefon 41 39 99 Postgiro 154420
Kocksgatan 15, Stockholm

Ägare:
DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUND.

Tuberkulosbyrån och fattigvårdsunderstöden

"Det kan icke vara riktigt att bedriva en kortsynt understödspolitik, som håller patienten och familjen på gränsen till existensminimum. För att minska risken för återfall är det tvärtom nödvändigt att räkna med en högre standard ifråga om bostad (inklusive värme) och näring för de tuberkulösa familjerna än för andra."

Detta citat är hämtat ur en artikel av sekreteraren i Sv. Sanatorieläkarföreningen, dr E. Törnell, vilken publicerades i föregående nummer av Status, och det torde också vara uttryck för, vad alla framsynta dispensärläkare anse betr. de lungsjukas understödsbehov. Artikeln ifråga behandlade behovet av ökat samarbete mellan fattigvårdsstyrelser och dispensärer, ett aktuellt ämne, som var föremål för en enkät bland dispensärläkare i hela landet i ett föregående nummer av denna tidskrift. Av denna enkät framgick, att samarbetet mellan fattigvård och dispensärer i de större städerna syntes vara mera intimt och friktionsfritt än på landsbygden. Bl. a. intygade dr Wallén i Stockholms stads tuberkulosbyrå, att han hade övervägande goda erfarenheter av samarbetet med huvudstadens fattigvårdsmyndigheter, och den erfarenhet De Lungsjukas Riksförbund haft av de män, som leda huvudstadens fattigvård har varit av uteslutande angenäm art.

Då vi nu åter ägna frågan om samarbetet fattigvård—dispensärer vår uppmärksamhet är anledningen den, att Föreningen för lungsjuka i Stockholm, som i våras uppvaktade fattigvårdsdirektören i Stockholm med en hemställan om utredning betr. de lungsjukas understödsfråga och hemställde, att även lungsjuka konvalescenter utan konstaterad hälsoförsämring skulle erhålla minst 30 kr. per månad till kostförbättring, fått meddelande, att framställningen f. n. ej föranlett någon understödsdelegerades åtgärd. Understödsdelegerade stöder sig på ett från Stockholms stads tuberkulosbyrås förtroenderåd infordrat yttrande, vari sägs, att "framställningen i skrivelsen redan är tillgodosedd

i lika om ej högre grad än vad i skrivelsen yrkas, och detta i en sådan utsträckning, som av övriga fattigvårdsstyrelser i riket anses ej tillnärmelsevis komma till användning". Detta märkliga påstående grundar förtroenderådets ordf., överläkaren vid Tuberkulosbyrån, G. Kjellin på, "att en person, som med läkarintyg styrker sig lida av lungtuberkulos, erhåller ett med 50 proc. förhöjt understöd jämfört med grundunderstödet för annan arbetsoförmögen person. Om särskilda medicinskt betingade skäl föreligga, kan genom tuberkulosbyrån naturaunderstöd *dessutom* tilldelas till ett belopp av 15 kr. per månad eller också, om fattigvårdsförsörjning är varaktigt behövlig, genom särskilt intyg till fattigvården från tuberkulosbyrån ett till 90 proc. av grundunderstödet förhöjt understödsbelopp erhållas. Om således grundunderstödet, som f. n. är fallet, räknas till 40 kr. per månad, erhåller en lungsjuk 60 ev. 76 kr. per månad. Ifall således 40 kr. per månad kan anses tillfyllest för tillgodoseende av existensbehovet (exkl. hyresbidraget) hos en ensamstående person, vilken som helst, måste nog 50 ev. 90 proc. förhöjning därav anses kompensera merbehovet hos en lungsjuk".

Det kan anmärkas, att dessa doktor Kjellins uppgifter icke äro med verkligheten överensstämmande. Enligt vad inspektör Carlsson i Stockholms stads fattigvårdsnämnd meddelar, beviljas kosttillägg enligt läkarintyg med 10 resp. 20 kr., beroende på graden av försämring av den sökandes hälsotillstånd. Då lungsjuka erhålla ett grundunderstöd av 50 kr. per månad, blir maximibeloppet alltså 70 kr. Principen om 50 resp. 90 proc. förhöjning av understöd åt lungsjuka existerar uteslutande i dr Kjellins fantasi!

Detta som en parentes. Vad som härvidlag mest intresserar oss är dr Kjellins påstående, att den, som med läkarintyg kan styrka, att han lider av tuberkulos, av Fattigvården kan erhålla dessa kosttillägg.

Vem skall nu utfärda detta läkarintyg, som berätti-

De lungsjukas problem

diskuteras i Kalmartidningen *Barometern*, som bl. a. understryker i fråga om eftervårdsproblemet:

Viktigast i detta är frågan om anskaffandet av arbete åt tillfrisknande lungsjuka. Här gör sig allttjämt allmänhetens ofta nog ytterst okritiska och icke sällan alldeles obefogade bacillskräck mycket märkbar och lägger hinder i vägen för de lungsjuka att åter inlemmas i den samhälleliga arbetsmarknaden. Utan att på minsta sätt förringa faran beträffande de verkliga smittovägarna, är det ganska uppenbart att det är nödvändigt med en effektiv och oavslåttlig kamp mot all överdriven och obefogad bacillskräck. För närvarande händer det stundom att denna skräck tar sig rent av omänskliga uttryck och absolut avstänger en konvalescent från ett arbetsområde, där han utan minsta risk för medmänniskornas hälsa skulle kunna ärligt förtjäna sin utkomst. Under alla förhållanden är det nödvändigt att frågan om arbetsberedning åt de tuberkulösa snarast bringas till sin lösning. Här har säkerligen den offentliga arbetsförmedlingen — måhända genom härför speciellt avsedda organ och i samarbete med sociala kuratorer — en mycket stor uppgift.

I ett av De Lungsjukas Riksförbund avgivet yttrande över utredningen om förbättrad eftertuberkulosvård påpekas bland annat vikten av att patienterna på sanatorierna i största möjliga utsträckning bibringas förberedande yrkesutbildning, som de kunna ha nytta av efter sjukhusvistelsen.

gar den lungsjuke till detta högre understöd? Svar: vederbörande läkare på tuberkulosbyrån. Under vilka omständigheter kan den lungsjuke erhålla sådant läkarintyg? Svar: om han lider av lungtuberkulos. Den saken är fullständigt klar; det framgår ju av dr Kjellins yttrande. På FLIS' framställning om att lungsjuka konvalescenter *utan konstaterad hälsoförsämring* skulle erhålla minst 30 kr. i månaden till kostförbättring, svarar han, att framställningen redan är tillgodosedd genom arrangemanget med intyg från tuberkulosbyrån. Ergo kan varje lungsjuk, oavsett om hans hälsotillstånd försämrats eller inte, erhålla sådant intyg.

Allt detta förefaller synnerligen tillfredsställande. Den omständigheten, att mycket få lungsjuka i Stockholm erhållit de av dr Kjellin utlovade förmånerna måste väl bero på, att tuberkulosbyråns klientel i allmänhet underlåtit att begära läkarintyg till fattigvården! Men denna försummelse kan ju lätt repareras.

Uppenbart är, slutar tidningen, att sanatoriekonvalescenterna ha stora gemensamma intressen att dryfta och om möjligt föra till lösning. Samhället har här sin givna uppgift, varifrån det varken kan eller får draga sig. En ofullständig, ja, ineffektiv tuberkuloseftervård medför nämligen icke endast umbäranden och återfall för de tuberkulösa — den drabbar även samhället direkt i ekonomiskt avseende genom att tvinga till understöd, där sådant genom klokt anbragt hjälp och förebyggande åtgärder i många fall och på längre sikt skulle kunna undvikas.

Kungshults sanatorium moderniseras? Direktionen för Kungshults sanatorium har i förslag till budget för 1942 upptagit 1,000 kr., utgörande ett anslag att användas till preliminär utredning ang. en planerad modernisering och utbyggnad av den äldre av byggnaderna på Kungshults sanatorium.

Sanatorieläkartjänsten i Arvika. Medicinalstyrelsen har på förslag till sanatorieläkartjänsten vid Värmlands läns sanatorium i Arvika uppfört sanatorieläkaren Bo Carstensen, Sandträsk, förste underläkaren vid Sabbatsbergs sjukhus Hans Tisell och biträdande överläkaren vid S:t Görans sjukhus Rolf Lemming i nämndordning.

Man vågar naturligtvis inte heller förutsätta, att Tuberkulosbyrån, som — enligt dr Kjellins yttrande — "får övervaka, att ej större skada sker än nödigt (!)" på eget initiativ kan skicka sina patienter till fattigvården, försedda med läkarintyg?

Efter denna deklaration av överläkaren i Stockholms stads tuberkulosbyrå kunna alltså de lungsjuka i Stockholm se framåt mot bättre tider. Ty vi få väl hoppas, att dessa förmåner för Stockholms stads lungsjuka inte bara existerar på papperet. Som t. ex. är fallet då det gäller extratilldelningen av matfett, vilken enligt Tuberkulosbyråns uppfattning kan beviljas endast lungsjuka med mag- eller tarmsjukdom, detta trots att Medicinalstyrelsen och Livsmedelskommissionen givit helt andra direktiv och trots att *regeringen beviljat rätt till extratilldelning av matfett även på extratilldelning av matfett.*

Men det är — som den gamle Kipling yttrade — en annan historia.

J. S—n.

Något om struptuberkulos

Alla, som någon gång vistats på ett lungsanatorium, vet säkert, att struptuberkulosen är en inte så alldeles ovanlig komplikation till lungtuberkulosen. Äldre statistiker visade, att omkring 25 % av alla lungtuberkulösa även hade tuberkulos i struphuvudet. Denna siffra är åtminstone nu för tiden säkerligen för hög. Av årsrapporter från jubileumsfondens sanatorier från 1914 och tills nu framgår, att man på dessa sanatorier inte haft mer än omkring 5 % struptuberkulosfall av alla där vårdade lungtuberkulösa, en siffra, som säkert bättre motsvarar nuvarande frekvens.

Man finner struptuberkulosen ungefärligen lika ofta hos manliga som hos kvinnliga patienter. Den förekommer oftast i 20—40-årsåldern, under det att man endast mycket sällan ser den hos barn och äldre personer. Struptuberkulosen följer sålunda ungefärliga frekvensen för lungtuberkulosen och graden av dess utbredning i lungan.

Men kan inte struptuberkulosen uppstå hos andra än lungsjuka? Man har antagit så och fall av struptbc. är också beskrivna, där man trots noggranna undersökningar inte lyckats upptäcka några lungförändringar, men där tbc.-infektion kunnat konstateras i andra organ, t. ex. mellanörat, varifrån det tuberkulösa varet runnit ner genom Eustachiska röret och på så sätt infekterat struphuvudet. Möjligheten för en spridning till strupen från tbc.-infekterade mandlar och näskörtlar har man också påpekat, men sådana fall är dock så försvinnande få, att man i praktiken räknar och bör räkna med att struptuberkulosen är föregången av mer eller mindre utbredda lungförändringar och bör betraktas som en komplikation till lungtuberkulosen.

Man vet, att tuberkelbacillen kan från en tuberkulös härd sprida sig genom blod- och lymfkärlen och omöjligt är det väl inte heller att strupen någon gång skall kunna infekteras på detta sätt. Säkert är emellertid, att struptuberkulosen i övervägande antal fall uppstår genom att baciller från upphostningar tränger in i strupens slemhinna och på så sätt infekterar denna. Detta infektionssätt förefaller ju onekligen vara det naturligaste. Ser man med en spegel ner i strupen hos en lungsjuk med upphostningar, finner man hur sputum lagrar sig på särskilda ställen i struphuvudet. Oftast ser man liksom en "vargata" över området mellan stämbandens bakre fäste, man ser kanske varkladdar här och var på stämbanden, särskilt på deras bakre partier, kanske även på struplocket, och det är också just på dessa platser och särskilt i området mellan stämbandens bakre fästen man oftast och tidigast ser de tuberkulösa förändringarna i strupen. I röstsprungans främre partier, som inte berörs så mycket av upphostningarna, ser man däremot mycket sällan att tuberkelbacillerna slår sig fast.

Tuberkelbacillen kan genomtränga en fullständigt normal slemhinna, den kan också tränga in i vävnaden

Av

Doktor
Torbjörn Fahlén

genom slemhinnans körtelrör, men stor risk för att en normal strupslemhinna skall infekteras, finns det säkerligen inte. Betydligt större chanser har en tuberkelbacill att finna ingångsportar, om slemhinnan efter någon längre tids översköljning med varhaltigt sekret blivit inflammerad av varbakterier och blivit säte för små, ytliga defekter och sprickor, och framför allt är dess chanser stora, om slemhinnan blivit i större utsträckning skadad genom våldsamt, obehärskad hosta, varigenom starka övertänjningar i strupen särskilt i dess bakre, rörligare omfång uppstått.

Dessutom måste naturligtvis kroppens allmänna motståndskraft, dess immunitet, vara av stor betydelse för om en infektion skall äga rum eller inte.

Allt detta gör det förstäeligt, att man oftast finner struptuberkulosen som komplikation till långt framskridna lungprocesser, även om man som förut berörts inte så sällan kan se utbredd struptuberkulos hos patienter med små lungförändringar och med ett gott tillstånd i övrigt.

Har tuberkelbacillen väl trängt in i strupslemhinnan bildas snart de för tuberkulosen så typiska tuberklerna, och vävnaden däromkring svarar med en inflammatorisk svullnad: det tuberkulösa infiltratet. Struptuberkulosens vidare utveckling kan liksom lungtuberkulosens framkalla olika slags vävnadsreaktioner. Det kan bildas sår med ostliknande sönderfall av vävnaden eller en starkt växande s. k. granulationsvävnad, vilken i dagligt tal kallas "dödkött", men det kan också uppstå svulstartade bildningar utan sår, som man kallar tuberkulom och som kan vara svåra att skilja från äkta svulster, vätskegenomdränkta slemhinnesvullnader omkring de tuberkulösa härdarna, o. s. v. Det tuberkulösa såret kan i mera framskridet skede gräva sig ner mot struphuvudets broskstomme och ge upphov till inflammation av broskhinnan och sönderfall av större eller mindre partier av brosket självt.

I struptuberkulosens tidigare skede och i de lindri-

Läkerol

Den
gör
Er
gott!

gare fallen brukar besvären inte vara särskilt framträdande. Patienten kanske har en känsla av tryck och bränningar i strupen och han besväras av en mer eller mindre uttalad heshet, som inte skiljer sig från den man har vid en banal strupkatarr. Besvären brukar växla i styrka och särskilt om kvällarna, när patienten är trött, brukar hesheten tillta. Ibland kan man se, att hesheten försvinner för att återkomma efter längre eller kortare tid. I mer framskridna stadier blir hesheten konstant och kan bli mycket höggradig, så att stämman blir väsende och tonlös.

Det är ju klart, att en patient i struptuberkulosens tidigare stadier med dessa små och till synes betydelselösa symptom ofta inte fäster något särskilt avseende vid sina besvär och inte bryr sig om att söka läkare, i synnerhet om han inte vet om sin lungsjukdom och i övrigt känner sig frisk.

Sanatorieläkaren, som känner till de smygande symptomen, gör däremot en rutinmässig undersökning av strupen på alla intagna patienter och så snart han finner en patient med beslöjad röst eller heshet — oftast dock utan att finna några tecken på tuberkulos. För det är ju så, att den lungsjuke, åtminstone den, som inte är "torr" ganska ofta får banala katarrar på sina stämband.

Halsspecialisten å sin sida gör, när en halskatarr drar ut på tiden eller på annat sätt ger anledning till misstanke, en tuberkulinprövning och företar en lungundersökning. Det är ju viktigt, att den tuberkulöse kommer till vård så tidigt som möjligt och inte mindre viktigt, att han förhindras sprida smitta. *Ty struptuberkulosen får alltid anses vara en öppen, en smittsam tuberkulos.*

Oftast förlöper struptuberkulosen med endast de inte allt för besvärande symptom, som just omtalades, men i en del, dess bättre inte så vanliga fall, där det tuberkulösa såret gripit över på brosket eller spritt sig mot matstrupen eller i en del fall, där det sitter på struplocket, kan smärtor uppstå, ibland kanske inte mer än som lindriga stickningar, men i andra fall som mycket plågsamma sväljningssmärter, som kan göra måltiderna nästan outhärdliga. Hellre än att utsättas för dem, svälter patienten och en stark avmagring inträder, som naturligtvis försvagar hans motståndskraft i hög grad.

Förr i tiden såg man i struptuberkulosen en synnerligen allvarlig komplikation till lungsoten. Det ansågs — och säkert med rätta — att struptuberkulosen var början till slutet. Så är förhållandet visst inte nu, även om struptuberkulosen vid de stora, fortskridande lungförändringarna kan vara ett allvarligt tecken på nedbrytning av kroppens försvarskrafter. Struptuberkulosens utgång står i intim relation till lungornas tillstånd. I och med att lungprocessen kommer till ro förbättras även struptuberkulosen i de flesta fall och en utläkning av tuberkulosen i strupen tyder även ofta på att lungprocessen mildrats eller kommit till ro. Mycket ofta ser man, att tämligen utbredd struptuberkulos genom den gångse vården på sanatoriet och en lämplig röstvila läker ut, så att det senare t. o. m. inte är möjligt att finna något spår av den. Detta får väl till stor del uppfattas som beroende på det mildare

förlopp av tuberkulosen överhuvud taget, som man under senare årtionden kunnat konstatera. Men inte bara så tillvida har utsikterna blivit gynnsammare. Man har lärt sig bättre metoder att behandla struptuberkulosen, man har lärt sig avgöra vilka fall, som är lämpade att angripa med den ena eller andra metoden, och man har lärt sig att avgöra när i det enskilda fallet tiden är inne för ett aktivt ingripande.

Man skiljer på en allmän och en lokal behandling av struptuberkulosen. Som nämnt när man i många fall läkning enbart med en allmän vilokur, röstvila och andra vid ett sanatorium gängse behandlingsformer, som t. ex. båggljus eller kvartslampebehandling. Andra fall måste angripas lokalt, dels i syfte att påskynda och slutföra läkningen och dels för att bekämpa sväljningssmärterna. Av lokalbehandlingarna är det framför allt det s. k. djupsticket, som på senare år kommit till användning och som blivit oss ett synnerligen värdefullt medel vid behandlingen av struptuberkulosen. Metoden går ut på att med en liten fin nål, som genom galvanisk ström bringats till glödningstemperatur, genomsticka den tuberkulösa vävnaden och bringa den till ärrvandling, varvid det behandlade området oftast läker ut på kort tid. Genom denna metod har man kunnat frågå de förut använda kirurgiska ingreppen, som var farligare, osäkrare och för röstförmågan stympande.

De svåra sväljningssmärterna kan förutom med al-lehanda smärtsillande medel fås att försvinna genom bedövning med alkoholinjektationer av strupens känselnervner. Härigenom får man ofta smärtfrihet under månader, varefter injektionerna kan upprepas. I mycket svåra fall kan en avskärning av nerverna göras.

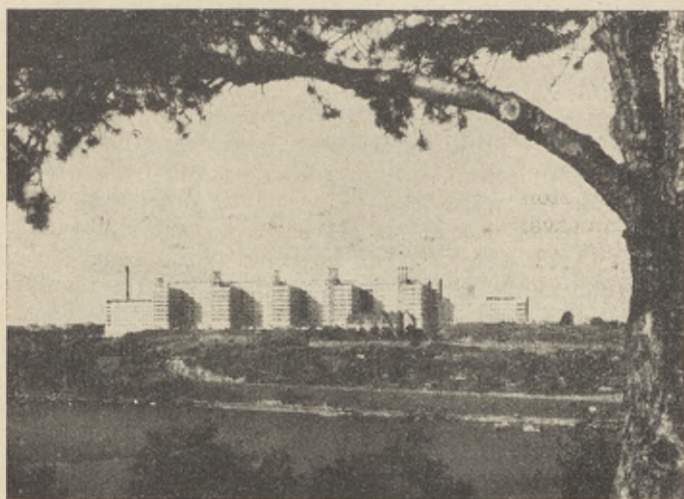
Av och till kan det också vara nödvändigt att amputera ett starkt förändrat struplock, som är smärtsamt och som genom sin deformation och sin orörlighet gör att maten går i fel strupe. Tvärt emot vad man skulle tro blir patienten därigenom befriad från att få maten i vrångstrupen. Dessa smärtstillande ingrepp är, även om de inte direkt påverkar de tuberkulösa härdarna, inte bara av humanitär betydelse, ty genom att patienten återfår sin förmåga att äta och sin förlorade matlust har man kommit ett bra stycke på förbättringens väg.

Den skildring som här gjorts av struptuberkulosen, som ju sedan gammalt haft ett mycket dystert rykte, har inte bara haft till mål att ge en någorlunda lättfattlig beskrivning av sjukdomen ifråga utan också att ge den sjuke den tillförsikt med avseende på sjukdomens utgång, som han tvivelsutan är berättigad till.

Nybyggnaderna på Fur invigda. Den barnpaviljong, som uppförts vid Furs sanatorium enligt beslut vid 1938 och 1939 års landsting och som tidigare tagits i bruk, har invigts under högtidliga former i närvaro av landstingets ledamöter, sanatoriets direktion, representanter för länets läkarkår, arkitekter m. fl. Samtidigt invigdes även den nya värmecentralen, om vilken beslut fattades vid 1939 års landsting.

SÖDERSJUKHUSET — ett märkligt byggnadsverk

Idealsjukhuset där patienternas bekvämlighet och trivsel i största möjliga mån tillgodoses. — Väntrum med konstutställningar — samtalsrum, rökrum och solaria i varje avdelning, — Ingen masstillagning av mat på landets största sjukhus!

Södersjukhuset — Sveriges hittills största sjukhusbygge — reser nu sin ståtliga fasad på Årstabergets höjder i Stockholm.

Detta sjukhus — som kommer att ha plats för 1,200 patienter, med dubbelkliniker och specialavdelningar, detta sjukhus, som i en väldig blockbyggnad av betong genom sin genialiska konstruktion fått alla paviljongsystemets fördelar, detta sjukhus är en märklig skapelse, icke blott ur arkitektonisk synpunkt utan även och i lika hög grad ur social och social-medicinsk synpunkt.

Södersjukhuset är med andra ord icke blott avsett att bli en medicinsk och kirurgisk institution, det är även — för att använda ett ord, "socialteknik", som dess chefsarkitekt, den kände sjukhuskonstruktören Hj. Cederström, skapat — en *socialteknikens triumf*.

*

Vi ha i denna tidskrift vid ett par tillfällen återgivit de synpunkter på eftervårdsfrågan, som framlagts av ing. Cederström och vilka i princip överensstämmer med våra. Han har icke blott påvisat det meningslösa i att samhället bygger dyrbara sjukhus och kliniker, där dess medlemmar ägnas all möjlig vård för att sedan, då behandlingsresultatet är uppnått, lämna dem att klara sig på egen hand, varigenom ofta resultatet av den dyra sjukhusvistelsen och behandlingen på kort tid spolieras. Med andra ord: det meningslösa i att kasta pengar i sjön. Ty det är väl meningslöst?

Genom vänligt tillmötesgående från ing. Cederström har denna tidskrifts medarbetare beretts tillfälle att bese det väldiga sjukhusbygget på Årstaberget. Man blir imponerad av denna symfoni i betong, av dessa för lekmannen visserligen svårfattliga tekniska finesser, som man överallt stöter på, men trots detta är det sjukhusets "sociala struktur" — om uttrycket tillåtes — som för oss är mest iögonfallande, imponerande, intressant och — glädjande. Det är också om denna

sida av Södersjukhuset, som vi främst skola söka ge våra läsare ett begrepp.

*

Vad skulle Ni ha sagt, om någon för bara ett par årtionden sedan hade föreslagit, att en sjukhuskliniks väntrum inte borde bestå av en trist miljö med kala väggar, en tynande kaktus på ett bord och flottiga tidskrifter på tidningshyllan utan av — konstutställningar, inte en evig oföränderlig sådan utan en konsthall med vernissage flera gånger om året? Ja, vad hade Ni sagt? Och ändå: detta är, vad poliklinikbyggnadens huvudkorridor är avsedd att bli. Om Ni hör talas om ett sjukhus där varje sjukavdelning har inte blott särskilt rökrum utan även *samtalsrum*, där salspatienten kan ostört få träffa sina närmaste, eller den sociale kuratorn, ligger detta sjukhus inte — som någon kanske vill tro — i U. S. A. eller något annat "möjligheternas" land — det ligger på Årstaberget i Stockholm.

Vi nämnde ordet "salspatienter". På Södersjukhuset, där varje avdelning rymmer 32 patienter, har ingen sal mer än 4 sängar, men en del ha två och dessutom finns det naturligtvis enskilda rum. En sådan avdelning finnes redan färdig som modell i den stora sängbyggnaden och hit förde oss ing. Cederström. Utrymmet tillåter oss inte att i varje detalj beskriva denna väl genomtänkta, ljusa och moderna konstruktion men några äro värda att särskilt antecknas. Sålunda inrymmer avdelningen utom sjuksalarna och de förut omnämnda samtals- och rökrummen bl. a. särskilt vaktrum för jourhavande sköterska, särskilt behandlingsrum med genomlysningsanordning för röntgenplåtar, städtrum med sopnedkast och badrum med en hissanordning, varigenom en skadad patient lätt och lekande kan flyttas från sängvagnen till badkaret. Tvättrummet är försett med dusch och andra anordningar för tvagning. Och här är *de sängliggandes toa-*

lettrum, en anordning, som varje människa — inte minst varje sanatoriepatient — som någon längre tid tillsammans med andra varit bunden vid sängen i en sjuksal, måste i hög grad uppskatta. För att salspatienterna ej skola besväras av den otrevnad, som alltid medföljer ett "bäckens" eller en "spanns" inflyttande i sjuksalen har man löst den frågan, det här gäller på ett lika enkelt som genialiskt sätt. Den sjuke rullas i sin säng ut i "de sängliggandes toalettrum" — så enkelt är det!

Då man är sjuk, vill man ha lugnt och tyst omkring sig. Det är inte alltid de friskare kamraterna på salen tänker på den saken, och man kan ju inte heller begära, att en människa, som håller på att tillfriskna och gärna vill prata för att få tiden att gå, skall åläggas stumhet. Även på den saken har man tänkt — ja, vad har man överhuvudtaget *inte* tänkt på i detta ideal-sjukhus? Till varje avdelning hör en stor och rymlig solaria, genom vars glasväggar — som naturligtvis kunna öppnas för att släppa in den friska luften — man skådar ut över det fagra Södertörn. Ditut rullas sängarna med de patienter, som önska njuta inte blott av sol och luft utan även av en sällskaplig samvaro.

Och maten på detta sjukhus, kommer den att bli i nivå med allt det övriga? Ja, även här har ett stort steg tagits framåt. Vad som gör all anstaltsmat mer eller mindre trist är *masslagningen*. Det är en *paradox*, som är slående just för Södersjukhuset, att på landets största sjukhus skall ingen massstillagning av mat förekomma — annat än naturligtvis sådan mat, som blir bäst genom denna metod som t. ex. torsdagsärterna (var får man bättre sådana än på ett stort regemente?) Patienternas köksavdelning (den jättelika personalens utspisning är skild från patienternas) är förlagd till sjukhusets översta våning och består av ett stort s. k. halvfabrikatkök (där t. ex. de ovannämnda ärterna kokas) samt 11 stycken fördelningskök, dit halvfabrikatet föres på ett elektriskt tåg och iordningställes för 120 patienter i varje kök. Härifrån går den färdiglagade maten i elektriska hissar direkt ned till de olika avdelningarna, och härigenom elimineras alla besvärliga mattransporter.

*

Detta var endast några glimtar av det social-medicinska nydaningsarbete, som Södersjukhusets skapare företräder. Detta sjukhus' chefsarkitekt, ing. Hj. Ce-

Huvudentreprenör:

Tolls Byggnads AB.

Kungsgatan 15
STOCKHOLM

A.-B. BJÖRKLUND & WEDIN

Entreprenörer för

GAS · VATTEN · VÄRME · AVLOPP
NYANLÄGGNINGAR — REPARATIONER

Linnégatan 56 — STOCKHOLM

Telefoner: 62 71 31, 62 71 32

Efter kontorstid: 41 80 68, 25 31 14

Julius Sjögren A.-B.

Södermalmstorg 4

JÄRNAFFÄR

Leverantör av järnvaror till Södersjukhuset

derström, är utan tvivel en föregångsman av internationella mått. Att hans planer och intentioner ofta mötts av kritik och misstro — icke minst då det gäller Södersjukhuset! — torde vara bekant. Men vilken reformator har inte gjort denna erfarenhet?

Genom Södersjukhuset — som hösten 1942 står färdigt att mottaga sina första patienter — har ing. Cederström emellertid visat, att han inte är en grå teoretiker utan en skapare av reformer i betong och — socialteknik!

J. S—n

Särskild vård för asociala tbc-patienter. Asociala personer med smittsam tuberkulos, särskilt lungtuberkulos, äro mycket farliga individer, mot vilka samhället måste skydda sig, framhåller Sanatorieläkarföreningen i ett förslag till regeringen om sådan omarbeting av förslaget till lag om arbetsuppföstran, att särskilda vårdmöjligheter skapas för behandling och uppföstran av sådana personer.

I motsats till den stora gruppen skötsamma tuberkulospatienter kunna dessa asociala smittbärare inte inse faran för omgivningen och nödvändigheten att vidtaga skyddsåtgärder. De finna sig i regel inte i det disciplinära tvånget på en sjukvårdsanstalt utan begära att bli utskrivna, eller också rymma de utan att detta kan hindras. De inställa sig inte på kontrollundersökningar på dispensärerna och rätta sig inte heller efter de föreskrifter, som man ger dem för att förebygga smittfaran. De göra tvärtom allt för att undgå dispensärens övervakning genom att flytta från ort till ort. Då de inte självmant bruka uppge att de ha tuberkulos utgöra de en stor fara, speciellt för barn och ungdomar som de komma i kontakt med, antingen i familjer där de innebo eller vid tillfälliga arbetsanställningar.

från FÖRBUNDSARBETET

NYA KONVALESCENTFÖRENINGAR I KALMAR OCH ESKILSTUNA.

Lungsjuka i Kalmar ha vid möte i Kalmar Folkets hus den 23 sept. bildat konvalescentförening, vars namn senare kommer att bestämmas.

Till styrelse utsågs hr Karl Hellström, ordf., hr Sigrifrid Celander, sekr., samt till ledamöter hrr Birger Holmberg, Einar Jonsson, Åke Karlsson samt fr. Britt Petersson och fr. Alfhild Andersson. Styrelsen fick i uppdrag att utarbeta förslag till stadgar.

Härefter avslöts mötet av ordf., vilken uttalade den förhoppningen att de lungsjukas arbete för sin sak skulle vinna förståelse och att alla de av sjukdomen drabbade skulle ansluta sig till föreningen. Såväl dispensläkaren dr Nilsson som dr Mascher vid Målilla sanatorium hade lovat att medverka.

Föreningen kommer att ansluta sig till De Lungsjukas Riksförbund.

*

Tbc-konvalescenter i Eskilstuna med omnejd var onsdagen den 8 okt. inbjudna till möte, som hölls i A. B. F:s föreläsningssal, för att överlägga om bildandet av en konvalescentförening i Eskilstuna.

Manfred Norberg redogjorde i ett hälsningsanförande för de De Lungsjukas Riksförbunds organisation och syftemål. Särskilt betonades konvalescentföreningarnas betydelse för Riksförbundet och dess strävan för en rationell lösning av eftervårdsproblemet. I den efterföljande debatten underströks önskemålet att en konvalescentförening bildades, vilket även enhälligt beslutades. Anslutningen till De Lungsjukas Riksförbund skall begäras så snart stadgar antagits.

Man beslöt även att utse en interimstyrelse, som skall planlägga föreningens arbete och upprätta förslag till stadgar. I denna styrelse valdes hrr Bertil Andersson, Börje Malmström, Manfred Norberg, sammankallande, Arthur Wirén och fröken Hilda Isberg. Den sistnämnda, som är nyvald ledamot i direktionen för Löts sanatorium, deltar i arbetet enbart av intresse för de lungsjukas problem.

Redan vid detta förberedande sammanträde anslöt sig tjugo medlemmar.

Herr Norberg avslutade sammanträdet med en uppmaning till de närvarande, att bland konvalescenterna sprida kännedom om föreningens bildande, samt arbeta för spridningen av Status, organ för De Lungsjukas Riksförbund.

FRÅN SAKOS HORISONT.

Sako har nu börjat övervinna de svårigheter som brukar göra sig gällande vid bildandet av en förening. Medlemsantalet har ökat betydligt, stora frågor och spörsmål har dryftats och blivit genomförda. Föreningen börjar nu visa prov på initiativ och handlingskraft. Visserligen kan det finnas en del att anmärka på, men ingen lär ju vara felfri. I stort sett kan nog föreningens snart ettåriga verksamhet betraktas som god.

Sedan det största problemet — lokalfrågan — blivit ordnad genom tillmötesgående från Sundbybergs stad ha vi på de två senaste månadsmötena, som varit talrikt besökta, tagit itu med problemen inför höstens och vinterns kommande arbetsuppgifter. Studiefrågan har blötts och stötts. Efter förhandlingar med ortens A.B.F., där vi erhöles de bästa förmånerna, äger våra medlemmar rätt att deltaga i deras studiecirkel. Medelösa medlemmar kunna erhålla studier helt kostnadsfritt med vår förenings medverkan. Sakos medlemmar bör begagna detta tillfälle. Vid ett eventuellt yrkesval är det kunskaperna som spelar den avgörande rollen.

Vid förra månadsmötet valdes en julklappskommitté. För att ej konkurrera med våra sanatorier i länet inleddes förhandlingar med dessa om samarbete i julinsamlingen. Styrelsen och de kommitterade vid Uttran och Väsby sanatorier ha visat prov på god förståelse vid förhandlingarna. En intensifiering av den nuvarande insamlingen inom Sakos distrikt varvid Sako skall erhålla en viss procent kommer troligen till stånd. Fast denna uppgörelse endast måste bli tillfällig har frågan onekligen en stor betydelse även ur organisationssynpunkt. Stockholms län är stort och förvisso känner sig många konvalescent åsidosatt som tillhör Sako. Sakos verksamhetsfält är i nuvarande stund emellertid begränsat. Vi ha dock problemet för ögonen och frågan kommer säkert att tagas upp någon gång nästa år. Två kommitterade äro redan tillsatta för att undersöka möjligheterna om en centralisering i länet, deras uppgift blir vidare att stå i kontakt med utskrivna patienter.

Genom att styrelsen sökt förbindelse med våra dispensärlä-

FÖRENINGSANNONSER

Bliv medlem i konvalescentföreningen i Din hemort!

FLIS

(Föreningen för Lungsjuka i Stockholm)

Kocksgatan 15 I

Tel. 40 65 71

Expeditionen hålles öppen:
Måndag och onsdag 13—15
Tisdag och torsdag 19—21

“SAKO”

(Föreningen sanatoriekonvalescenter i Stockholms norra förorter.)

Föreningen håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl.

19 i Sundbybergs Folkets hus, B-salen.

Ring 28 03 08 eller 28 36 21.

Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening

SUNDSVALL

(Folkets Hus, 1 tr. Expedition 3)

Expeditionen hålles öppen onsdag och lördag

kl. 12—2.

ningar ha vi fått en överblick över detta så viktiga område. Vi ha på detta sätt kunnat spåra att dispensärmedlen varit alldeles otillräckliga på en del platser inom vårt distrikt. Stort mera än medicinbehovet ha ej anslagen täckt. Parallellt med vederbörande dispensär ha vi nu gått i författning om att få dessa medel höjda till kommande år.

Till sist kanske det vore skäl att påpeka en detalj inom föreningslivet som förvisso har en uppgift — förströelsedetaljen. Inom Sako har den t. v. ej fått någon mera framträdande plats. Detta är ett beklagligt faktum. Från och med nästa möte skall emellertid den detaljen vara ordnad. En nöjeskommitté är tillsatt och som sagt nästa möte blir det premiär. Det skall bli intressant och se vad den har att bjuda på. Vi träffas alltså andra tisdagen varje månad kl. 7 i Folkets hus B-sal, Sundbyberg.
Y. Å.

MEDELPADS LUNGSJUKAS KONVALESCENT-FÖRENING

hade den 28 sept. möte i Folkets hus i Sundsvall.

Föreningens ordf. Gottfrid Eriksson, Sundsvall, hälsade de närvarande välkomna, varefter sekr. Sixten Hammarberg, Ljustorp, lämnade en orientering över föreningens arbete under den sist förflutna perioden. Av denna framgick att föreningen, trots tidsläget, utvecklar stor aktivitet och att ett målmedvetet arbete bedrivs för att främja Medelpads lungsjukas intressen.

I syfte att göra föreningen känd samt för att giva en uppfattning om eftervårdsfrågan i dess helhet, har utgivits en broschyr betitlad "De lungsjukas vita bok", vari de lungsjukas läge ifråga om understöd, återgång till förvärvslivet, statistik o. s. v., berörts i en översikt. Broschyren utdelas gratis.

Den skrivelse, varmed De lungsjukas riksförbunds verkställande funktionärer vid uppvaktningen av socialminister Möller överlämnade till denne föredrogs och beslöt mötet att uttala sin tillfredsställelse med denna förbundets aktion.

Bland viktigare frågor på dagordningen var studiefrågan, som blev föremål för livligt intresse från deltagarnas sida. Flera talare betonade vikten av att lungsjuka konvalescenter borde utnyttja tiden till studiearbete, då detta var av stor betydelse som förberedelse för återgång till förvärvslivet och omplacering av f. d. sanatoriepatienter till lättare och lämpligare sysselsättningar. Beslut fattades även om att föreningen med kraft skulle gå in för att få till stånd studiearbete och stimulera intresset för detta bland medlemmarna.

Understödsfrågan, och därvid speciellt frågan om understödsverksamhet inom föreningen, blev föremål för en längre överläggning. Beslut om positiva riktlinjer fattades ifråga om understödsverksamhet och i anslutning härtill beslöts att en reformering av föreningens stadgar skulle verkställas. Styrelsen fick i uppdrag att i samråd med hr Gustav Jansson, Essvik, utarbeta stadgeförslag att förelägga årsmötet för avgörande.

Den av stort intresse och god stämning präglade konferensen, kunde räkna deltagare från de mest skilda delar av Medelpad.

Yrkesskolan för lungsjuka förlägges ej till Spenshult

Sannolikt blir det nybyggnad. — Proposition till nästa riksdag.

I ett uttalande i Sv. D. meddelar dr Gustaf Neander i Sv. Nationalföreningen mot tuberkulos att planerna på yrkessanatorieh för lungsjuka icke stannat på papperet. Generaldirektör Elliot är sedan någon tid sysselsatt med att finna den lämpliga platsen för ett yrkessanatorium.

— Våra förslag ha rönt välvilligt intresse hos statsmakterna och vi äro nu i gång med vissa kompletteringar av handlingarna, säger dr Neander. Från början tänkte vi oss Spenshult sanatorium för saken, men sedan behovet av tbc-vård ökats är både Spenshult och andra tänkbara sanatorier ur räkningen. Sannolikt få vi bygga nytt. Proposition i ärendet kommer till nästa riksdag.

Byggnadsarbetena på Spenshult kunna ej uppskjutas längre.

Överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond anholder, att socialministern skall hos nästa riksdag utverka anslag med 200,000 kr. till vissa byggnadsarbeten vid Spenshultssanatoriet.

Redan för flera år sedan påvisades, att 258,500 kr. erfordrades för dylika arbeten vid sanatoriet till yrkesskolsanatorium, och därvid ha byggnadsplanerna blivit ställda på framtiden. Något avgörande av frågan om sanatoriets omändring till yrkesskolsanatorium har ännu ej träffats, och det får anses vara ovisst, huruvida en sådan omändring överhuvudtaget kommer till stånd. Behovet av de byggnadsarbeten vid sanatoriet, som upptagas i 1937 års byggnadsprogram för folksanatorierna, har emellertid under de gångna åren framträtt i allt högre grad. För säkerställande av sanatoriets drift är det av vikt, att dessa arbeten komma till utförande nästa budgetår. Återstående för sanatoriet erforderliga arbeten kunna med hänsyn till rådande tidsläge anstå till ett följande år.

Nedslaktningen god hjälp i kampen mot tuberkulosen! Bekämpandet av tuberkulosen hos kreaturen har fått ett stort uppsving på grund av utslaktningarna till följe minskad fodertillgång, förklarar föreståndaren för hushållningssällskapets tuberkulosavdelning, veterinär Albert Zöger, vid ett samtal med Borås Tidning. När lantbrukarna nödgas decimera sina besättningar, slå de i stor utsträckning ut de tbc-smittade djuren. De uppmuntras också härtill av möjligheten att få statsbidrag till inköp av nya, friska djur.

DRICK och NJUT av HERMES KAFFE

Kaffet där kvalitén är högre än priset
och smaken huvudsaken.

Ombud antagas. Åberopa denna tidning.

KAFFE A/B HERMES

Liljeholmsvägen 4 - Stockholm 9

Tel. 45 10 02, 45 10 45, 45 12 32

God start på studiefrenten — ett glädjande hösttecken

Erfareheter och tips från Kolmårdssanatoriet

Kan man tala om glädjande hösttecken? Ja tydligen. Eller vad sägs om rapporterna i de senaste numren av Status om ett allmänt och verkligt hoppgivande studieintresse vid sanatorier och i konvalescentföreningar? Nog känns det väl, som om höstrusk och begynnande kyla skulle mista åtskilligt av sin tristess inför vetskapen, att allt flera av den fria bildningsverksamhetens lågor äro i nytändning? Särskilt värmande och upplysande verkar det i en så mörk och dyster tid som vår. Och om någonsin borde väl intresset för studier och förkovran vara välkommet och befogat bland oss lungsjuka. Trots att vi-
la och avspänning ju ingår som huvudingrediens i vår hälsokur, kan man nämligen inte helt koppla av all tankeverksamhet, åtminstone inte när vi kommit in i ett någorlunda tillfriskningsstadium. Det bleve i så fall åtskillig "själslig energi" som missriktades eller rann ut i intet. Som ett avgjort glädjande tecken måste det därför anses, om vi jämsides med den kroppsliga viktökningen också visar en benägenhet att "tillväxa i visdom" och förskaffa oss nyttiga kunskaper och färdigheter. En sådan utveckling kan helt säkert också betecknas som ett låt vara indirekt men dock verksamt led i sanatoriekuren. En hoppfull sinnesstämning samverkar utan tvivel till att läka våra kroppsliga skavanker.

Dessa rader äro ämnade dels som en hälsning från studiegrupperna vid Kolmårdssanatoriet dels som några praktiska erfarenheter och uppslag för kamrater landet kring, som ännu inte kommit igång eller som stå tveksamma. Att studieverksamheten "fyller ett länge känt behov" vid sanatoriet här kan utan vidare fastslås. Intresset bland patienterna har också såväl under förberedelserna som vid starten visat sig överträffa mycket djärva förhoppningar. Åtskilligt över 100-talet anmälningar till olika cirkular ha gjorts, och av alla tecken att döma tycks den energi, med vilken man gripit sig verket an, borga gott för fortsättningen.

Utav avgörande betydelse är givetvis överläkarens inställning till saken. Det hela måste ju på ett smidigt sätt fogas in i sanatoriets dagordning. Och skulle härvid innehavaren av Högsta Makten sakna ett positivt intresse för verksamheten, hotar ju denna att falla på mången gång ganska ovidkommande detaljer. Ett trögt före i portgången kan emellertid ha sin orsak i ren okunnighet om vad saken gäller. Förtroendefullt samarbete är följaktligen nödvändigt och mången gång kan måhända detta bäst ordnas genom förmedling av någon studieorganisation utanför sanatoriet, exempelvis någon angränsande A.B.F.-avdelning. Så tycks ju förhållandet ha varit vid Västeråsens sanatorium, och någonting i samma stil torde bli slutresultatet här vid Kolmården. Visserligen ha vi hittills på egen hand startat och genom ett studieråd med representanter för samtliga grupper ävensom patientföreningens styrelse organise-

rat verksamheten. Efter hänvändelse till Östgötadistriktet av A.B.F.-styrelse har man inom denna förklarat sig villig att för framtiden stå till tjänst med studieplaner, föreläsare etc. ävensom att bistå, när det gäller den ekonomiska sidan av saken. Genom Östergötlands Bildningsförbund ha vi möjlighet komma i åtnjutande av landstingsmedel. Patientföreningen har anslagit en summa, och dessutom räkna vi med bidrag från vårt eget förbund. — Möjligheterna torde alltså vara många, huvudsaken är att man inte faller till föga inför svårigheterna, utan griper sig verket an med "hoppfull håg och fantasi".

Den enklast ordnade och kanske mest effektiva formen för en nybörjargrupp torde vara korrespondenscirkeln. De olika instituten stå gärna till tjänst med utförliga förslag till ämnen och studieplaner. Genom Riksförbundets förmedling erbjuder Brevskolan särskilt fördelaktiga villkor, och i tre av de ämnen, som förbundet i sitt cirkulär förordat, har korrespondenscirkular bildats här vid Kolmårdssanatoriet, nämligen i svenska språket, praktisk räkning och bokföring. Deltagarantalet är sammanlagt 53, och man går med liv och lust in för studierna. Varje grupp har inom sig utsett en ledare, som förmedlar korrespondensen med Brevskolan och leder sammankomsterna. En ersättare är även vald att rycka in, i händelse ledaren skulle bli utskrivnen — eller sängliggande. De av cirkeldeltagarna, som utskrivnas innan kursen är slutförd, ha också möjlighet att brevlidas stå i kontakt med sanatoriegruppen. Ledaren rättar uppgifterna enligt det gemensamma svarsbrevet till institutet och översänder de återstående studiebreven. På så sätt tycks förutsättningarna för ett gott studieresultat vara de allra bästa.

En studiegrupp har även bildats kring den aktuella Brevskolekursen "Den svenska livsformen". Denna grupp arbetar under likartade förhållanden som de nyssnämnda, mera utpräglade "nyttocirkulärna". Man sätter sig var för sig in i studiebrevens innehåll och samlas sedan en gång i veckan för att diskutera de individuellt utarbetade svaren och enas om ett gemensamt "generalsvar". Denna kurs har i olika sammanhang fått en mycket välvillig kritik och är värd ytterligare anslutning. Kursavgiften är ju också så pass låg som 1 krona.

Slutligen har en femte studiegrupp med ett 40-tal deltagare bildats kring en av Radiotjänst föredragsserier betitlad "Vi och vårt arbete". Radions stora betydelse som förströelsefaktor kan väl inte minst vi sjuka vitsorda. Att den sedan världen kring just nu råkat i vanrykte som ett farligt propagandamedel, kan vi lämna åsido i detta sammanhang och i stället rikta uppmärksamheten på vår svenska radiolednings erkännansvärda försök att ställa vissa delar av programmen i den fria folkbildningens tjänst. Särskilt är detta fallet med de skilda föredragsserier, som de flesta av oss väl så här års på något sätt gjort bekantskap med. En utförligare presentation få denna säson-

gens serier i Radiotjänsts välredigerade publikation "Kring högtalaren" (pris en krona). Förutom en orientering i höstens programplaner lämnas där också en kortfattad inblick i hur en lyssnargrupp arbetar. Med erfarenhet från tidigare år har man till de studieintresserade hjälp utarbetat serier av studiebreve, innehållande en inledning till det stundande programmet jämte förslag till ämnen för samtal och litteraturhänvisningar för ett fördjupat studium. Dessa brevserier kunna erhållas direkt från Radiotjänst till ett pris av 1 kr. per serie och kunna givetvis också rekvideras av enskilda lyssnare. Största utbytet torde man dock få i en s. k. lyssnargrupp. En sådan är mycket lätt att organisera. Det fordras huvudsakligen ett personligt initiativ, en överenskommelse om var och när man skall sammanträda och med lyssnarbrev som studiemateriel samlas man så kring högtalaren och avlyssnar gemensamt sändningen. Det efterföljande samtalet kan sedan ges omväxlande former. Uppslagen ligga nära till hands, och som regel kan man säkert räkna med stoff till ännu en sammankomst före nästa sändning. Samtalen kan ges en lokal prägel, och om så anses lämpligt, kan någon av gruppdeltagarna lämna kortfattade referat ur den i studiebreven föreslagna litteraturen. Givetvis kan man också lyssna var för sig och sedan sammanträffa till samtal, likaväl som enskilda lyssnare ha god behållning av att mera systematiskt följa någon av serierna.

Samvaron i ett "lyssnarlag" har dock sina särskilda fördelar. Man kommer varandra närmare inte bara i rummet utan även djupare sett. Det blir ett välgörande tillfälle att gå utom det egna jagets begränsade, själviska område. Vad oss lungsjuka särskilt angår få vi för en stund skjuta tankarna kring vår egen sjukhet åsido och i ett vidare sammanhang möta medmänniskor, som brottas med andra problem, likartade våra egna. Horisonten vidgas utåt, på samma gång som vi finna samkänsla och samhörighet med likasinnade. Och kanske ligger just häri något av det värdefullaste, som de växlande formerna av all bildningssträvan har att erbjuda.

Nils Annerud.

*

DR TÖRNELL OM STUDIEVERKSAMHETEN VID SVENSKA SANATORIER.

Borås Tidning har med anledning av ett meddelande om studieinstitut för lungsjuka i Finland — som refereras här nedan — haft en intervju med överläkaren vid Västeråsens sanatorium, dr E. Törnell, som finner idén både god och trevlig.

Det har arbetats på att åstadkomma något liknande även här i Sverige, säger dr Törnell. Vi ha sålunda planer uppe på att få till stånd ett yrkessanatorium, en yrkesskola för sanatoriepatienter. Svenska nationalföreningen mot tuberkulos gjorde för några år sedan en stor utredning om eftervården av tuberkulösa patienter, och det är från denna utredning projektet härstammar. Det är under intensivt utarbetande. Nationalföreningen har anslagit medel till detsamma, och planerna ha avancerat så långt, att det inte torde dröja länge, innan ett definitivt förslag kommer fram.

Det har varit planer på att Spenshults sanatorium i Halland skulle ändras om till ett sådant yrkessanatorium, men å andra sidan har det framkommit önskemål om att det planerade speciella sanatoriet skulle läggas närmare en industriort. I ett sådant fall måste det bli nybyggnad, vilket givetvis bleve dyrare. Men det bleve i stället många fördelar av ett sådant läge — bl. a. bleve det ju lättare att komma i förbindelse med lärare och bildningsorganisationer — och sanatorieläkarna äro för sin del helt för en nybyggnad.

Meningen är, att ungdomar, som behövde yrkesutbildning, skulle kunna skickas till detta sanatorium. På beskrivningen av det nya finska institutet verkar det, som om man där lägger huvudvikten på studier. I det svenska projektet har man tänkt lägga huvudvikten vid den praktiska utbildningen. I vad mån man även tänker lägga an på vad vi kalla intellektuella studier är inte bekant.

— Redan nu bedrivs studier vid våra sanatorier, omtalar dr Törnell. Så är också fallet vid Västeråsens. De Lungsjukas Riksförbund som har lokalavdelningar på alla sanatorier, har också uppmanat patienterna att använda tiden så mycket som möjligt till studier. Mest förekommer korrespondensundervisning. Men direkta studiecirklar bildas också. En nybildad sådan vid Västeråsens arbetar på det sättet, att dels patienter undervisa andra patienter och dels ABF i Borås deltar praktiskt med undervisning. Intresset bland patienterna är mycket stort, och bland de ämnen, som studeras, märkas bokföring, svenska föreningskunskap och sykurer.

Det bör kanske nämnas, att vi i Sverige ha ett särskilt studentsanatorium. Det finns särskilda studentdispensärer i Lund, Uppsala, Stockholm och Göteborg, där en kontinuerlig undersökning sker av de vid universitetet studerande, så att man i tid kan konstatera, om de ha tuberkulos. Visar sig detta vara fallet, få de komma på sanatorium, och de bruka då hänvisas till Hesselby sanatorium, där det är ordnat så, att de kunna fortsätta studierna. Det finns visserligen inga särskilda lärare för dem, men genom att dessa studerande samlas på ett håll, ha de givetvis mycket lättare för att studera än om de vore spridda.

Det gäller, säger överläkare Törnell till sist, över huvud att ta vara på patienterna, medan de äro konvalescenter. En oerhörd viktig sak därvidlag är, att de få ett lämpligt arbete, och att de i början få s. k. deltidsarbete, d. v. s. att de inte få full arbetsdag från början utan arbeta t. ex. ett par timmar den första tiden och sedan öka så småningom. Glädjande nog ha fabriker och andra företagare här i Borås varit mycket tillmötesgående med att ordna sådana sysselsättningar.

*

STUDIEINSTITUT I FINLAND — DET FÖRSTA I VÄRLDEN.

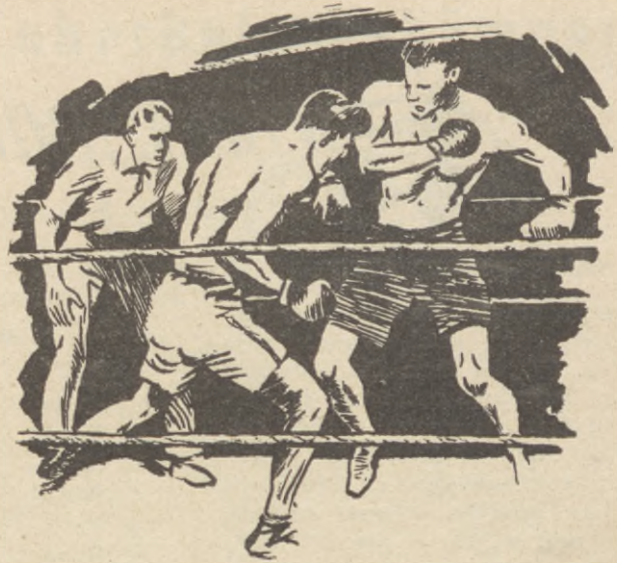
I Kiljavanummi i norra Nylands län har invigts ett institut för tuberkulospatienter som är det första i sitt slag i hela världen.

Då det är vanligt att tuberkulospatienter måste stanna en längre tid på sjukhusen för observation även efter tillfrisknandet går denna tid sålunda vanligen helt förlorad för dem. Det institut som nu grundats skall bereda konvalescenterna tillfälle att under denna period fortsätta med studier, särskilt med tanke på att de flesta av patienterna äro unga. Vid val av undervisningsämnen kommer man att ta hänsyn till patienternas önsknings. Undervisningen skall bedrivs i studiecirklar och genom praktiska och teoretiska övningar. Ämnena omfatta bl. a. språkundervisning, matematiska studier och även rent praktiska ämnen. Flera arbetsrum ha inrättats, varjämte det finns högtalarapparater och ljudfilmskameror. Undervisningen ordnas så att den icke skall anstränga patienterna.

Institutet äges av tuberkuloföreningen i Finland och står direkt under skolstyrelsen. Småningom skola liknande institut inrättas i samband med alla sanatorier i Finland.

Joe Seagull får revansch

Av Eskil Edén

Charley Svensson stod och hängde vid bardisken på Black Cat i Perth, Australien.

Med sina sex fot och tre tum i strumplästen och sin av timmerhuggning härdade kropp var han ett så grant exemplar av en svensk man kunde önska sig, och den blonde jätten väckte uppmärksamhet bland de andra bargästerna.

En liten man med höknäsa och den tväraste haka från San Francisco över Gilberts Islands till Durban kom fram och ställde sig bredvid honom.

— Have a drink with me.

— Thank you!

— Någonsin haft ett par handskar? frågade den lille.

— Aldrig!

— Lust att försöka?

— Dåligt jobb för en nybörjare, menade svensken.

— Vet inte det, sade australiern. Skulle kunna trimma er på sex månader. Vad sägs om fri kost och ett pund om dagen under ett halvt års tid?

— Mindre än vad man förtjänar vid ett skogsläger.

— Men vinstutsikterna äro desto större sedan. Och konsten är god att kunna.

— Låt gå då, svarade svensken.

— Topp! sade mr Seagull.

Så kom Kalle Svensson in i boxningen. Och det utan att ha hunnit "spänna" sina samlade fyrkar från "sawmillen".

Fett fanns det ej mycket att arbeta bort, och råämnet var det inget fel på. Men att på sex månader lära sig offensiv- och defensivkonst, inöva ett gott fotarbete och skaffa sig ringvana var ett herkulesknog, och Kalle Svensson slet efter egen utsägo värre hund än vid den hårdaste timmerbubbnig han någonsin varit med om.

Och icke var han så övertygad om sin förmåga heller.

Men det var mr Seagull. Den skarpa höknäsan blev ännu rovfågelslikare, och den tvära hakan ännu tvärare. Munnen blev ett smalt streck och ögonen springor.

Så såg Joe Seagull ut, då det gick som han ville.

Mr Seagull hade funnit sin man och det just när han som bäst behövde honom.

Han hade blivit lämnad i sticket av sin förra boxare, och mr Seagull glömde det inte. Knockout. Bill hade övergivit honom, då framgången kom och Bill skulle börja betala kostnaderna. Mr Seagull hade givit sig så många som flyger och far på att han skulle se honom uträknad för det tricket, och han brukade genomföra sina beslut.

Nog var Charley "råvara", men "råvaror" voro just Joe Seagulls starka sida. Och om någon kunde konsten att forma ett ämne, så var det han.

Kalle Svensson fick slita hårdare och hårdare. Han blev torrare och torrare men på samma gång smidigare och smidigare. Till slut flögo musklerna som hoppande delfiner under huden.

Då var Kalle färdig, och Joe lät honom utmana Knockout-Bill och fick en match ordnad med denne.

Salen var proppfull, och vaden gingo höga. Odds hade varit

nio mot två till Bills förmån — svensken var ju ny — men hade så småningom sjunkit, så att de nu stodo fem mot tre.

Joe tog allt vad han kunde. Han satte in sin sista skilling på svensken och lånade pengar för att satsa mera.

— Jag står och faller med dig, Charley, sade han. Och jag vet, att du kommer att vinna.

Bill var ett monstrum med tjurnacke och krokiga ben, mera lik en gorilla än en människa. Han var något kortare än Charley men betydligt bredare än denne. Hans armar voro vidunderliga. Släggor som hängde nästan ner till knäna. Dessutom hade han ringvana, många års boxning och många segrar bakom sig. Han kunde än vidare varje foul och hade, sedan han skilts från Joe börjat bruka dem.

Det var icke fritt, att många tyckte synd om Joe Seagull och spådde hans ruin och försvinnande från ringarna.

Men — nåja, det blev aldrig mera än en rond.

Kalle gick efter två minuter i däck och tog räkning till nio. Så reste han sig med ett kast framåt! Sekunden efter låg Knockout-Bill och tog sin räkning. Eller rättare sagt, han tog ingen notis om räkningen alls. Han sov som ett gott barn, och domaren kunde för hans vidkommande gärna fått räkna till flera hundra.

Svensken hade tagit räkning med vilja. Hela golvnigen var fintad. Och då Bill i sin säkerhet ville sluta honom mötte han en frisk kämpe och fick vad han behövde. En uppercut med all den svikt Kalles sex fot tre tum och ett halvt års träning kunde åstadkomma.

Och höknäsan höjde sig ännu mera över den hopknippta munnen, hakan blev fyrkantigare, ögonen snedare och deras springor smalare än någonsin.

Joe Seagull hade betalt.

Men efteråt sade Joe till Kalle.

— Det är nog i alla fall bäst du slutar med boxningen, gosse. En sån där uppdykning, som vi övade in för den här matchen, kommer du aldrig att lyckas med en gång till. Vill du ta tre, fyra års boxning, kan du nog kanske komma på toppen, men jag vet inte, om jag vill dra in dig i det härvandet. Välj själv!

Kalle Svensson kommer hem en vacker dag. Han återgick med en god slant till "timmerbubbandet". Han trivdes egentligen ej heller med boxandet. Men då han kommer hem som oberoende herre och kapitalist, så bråka inte med honom. Något lärde han sig alltid.

Förresten hette han inte Kalle Svensson heller.

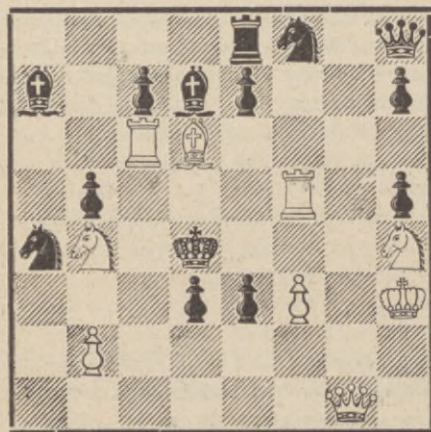
Schackspalten

Red. av E. Lundin.

PRISTÄVLINGEN AVGJORD.

Prisuppgiften i septemberrumret lockade ett större antal tävlande, vilka samtliga lyckades finna den rätta lösningen. Det var en studie med betingelsen vit drar och vinner: 1. Ta8!, Da2. 2. T×a4!, Dg8. 3. Ta8!, Dh7. 4. Lg6! Vackra damfångstvarianter! Efter lottning har prislstan följande utseende: Första pris, kr. 10:—, sign. "3 B1a", Stockholm. Andra pris, kr. 5:—, Evert Pettersson, Kolmårdssanatoriet, 3—5 pris, schacklitteratur, Ragnar Gustavsson, Kättinge, Karl Jonsson, Stockholm, J. Norrbom, Uppl.-Väsby.

Problem n:r 61. Av P. F. Blake.

Matt i två drag.

LÖSNINGAR.

Partiställningarna i oktobernumret:
1) Det följer 1. T×c2, S×c2, 2. K×c2, b1D+! 3. K×b1, Kd3. 4. Ka1, Kc2 och matt i nästa drag. — 2) Svart kan genast vinna genom Sd4—f3!!

SVENSK SEGER I MÜNCHEN.

En sensationell svensk framgång noterades vid den nyligen hållna Europaturneringen i München. Tävlningen räknade sexton deltagare från tolv nationer, och trots att själve världsmästaren Aljechin och flera andra internationellt kända mästare deltog, lyckades stockholmaren Stoltz hemföra första pris med 12 poäng — 11/2 poäng före världsmästaren! Den andre deltagande svensken, E. Lundin, delade andra och tredje pris

med Aljechin. — Vi återge här ett av Stoltz vinstpartier.

Sicilianskt parti.

Leepin.

1. e2—e4
2. Sg1—f3
3. d2—d4
4. Sf3×d4
5. f2—f3
6. c2—c4
7. c4×d5
8. e4—e5
9. f3—f4
10. Sd4—b3

Detta drag får en överraskande vederläggning. Riktigt vore 10. Sf3.

10. — —

Ett vackert offer. Om 11. f×e5 så Dh4+. 12. Kd2, Le7! och svarts angrepp blir snart avgörande.

11. Lf1—b5
12. Sb1—c3
13. Dd1—e2†
14. 0—0
15. Tf1—d1

Förlorar forcerat. Vit borde åtminstone försökt med 15. h3.

15. — —
16. Kg1—f1
- Tyvänn tvunget.
16. — —
17. Kf1—e1
18. Ke1—d2
19. Sc3×d5
20. De2—d3

Uppgivet.

Stoltz.

- e7—c5
- d7—d6
- c5×d4
- Sg8—f6
- e7—e6
- d6—d5
- e6×d5
- Sf6—d7
- Sb8—c6

- Sd7×e5!

- Se5—g4
- Lf8—b4
- Lb4—e7
- 0—0

- Dd8—b6†

- Sg4×h2†
- Le7—h4†
- Lc8—g4
- Ta8—d8
- Td8×d5

Ur barnamun.

Gun, tre år, hade fått smäll. När hon gråtande begav sig ut, råkade hon förblindad av tårar, ramla nerför trappan. Mamman tog henne i famn och tröstade henne med smekningar och karameller.

Gun lät sig tröstas. Hon sade också:

— Där ser du hur trevlig du kan vara bara du bjuder till!

*

En gammal smålandsgubbe hade inlagts på lasarettet i Jönköping och var ganska illa därnär. Mellan honom och hans närmaste granne på sjuksalen, som var lite nyfiken av sig, utspann sig följande dialog, i det grannen frågade:

— Va' från ä' han då?

— Från Bringatofta.

— Ä' han illa sjuker, tro?

— Jo, ja' ä' nog dä.

— Sa' han begravs här eller i Bringatofta?

*

I södra U. sockens älderdomshem värdades bland andra även gamle Barkman, om vilken många historier voro i gång. Han var en väldig sångare och i sin krafts dagar överröstade han ledigt hela den övriga församlingen vid psalmsångerna i kyrkan.

Vid ett tillfälle hade Barkman av någon orsak blivit förbjuden att lämna sitt rum på älderdomshemmet och som protest klämde han på natten i med att sjunga psalmer så att det ekade i hela huset, och ingen kunde sova. Då föreståndarinnan tillsade honom att hålla tyst, utbrast Barkman:

— Vad är detta för ett hus, där en inte får frukta Gud så högt en orkar?

*

Västmanländska ordstäv.

Dä gick fort att komma ned, sa sotarn, trilla ned från taket.

Ja är lika svart ändå, sa negern då han badat.

När jag inte har något rep, binder jag väl kon i svansen, sa gumman.

Dä va dä värsta jag sett, sa den blinde.

Dä ä mycke mera dragspel i våran radio, sa gumman.

Ge dej, ge dej, skrek gumman då kafepannan kokade över.

Skrik lagom, skrek gumman åt lokomotivet.

Gud ske lov, dä brinner än sa gubben, då stugan brann och han kom med vatt-net.

Från Köpenhamn.

En herre hade underlåtit att skärma av, observerades av en poliskonstapel på gatan "Hvad er Deres navn?" ropade polisen med anteckningsboken i högsta hugg. I detsamma släcktes ljuset och en röst svarade från rummet:

— Kalonspaniotoskywitz!

— Hur stavas det? skrek polisen.

— Utan H, kom det från mörkret.

*

Det visste han.

— Vet du hur det går för små gossar som ljuger?

— Ja. Dom åker på halv biljett i spårvagnen.

Sociala Brevlådan

Tidskriften
Status
Stockholm.

Under ovanstående rubrik införs råd i sociala spörsmål av mera allmänt intresse. Denna rådgivning är för Riksförbundet ingalunda ny — vi ha sedan ett par år tillbaka brevlades utövat en omfattande rådgivning åt lungsjuka i fattigvårds-pensions-riksförsäkrings o. d. frågor. Då många av de problem, som sålunda underställts vår prövning varit av den art, att de kan tänkas intressera även andra lungsjuka, ha vi beslutat öppna denna avdelning i Status. Hit få alltså insändas frågor betr. fattigvårdsräntan, folk- och invaliditetspension, riks försäkring, yrkesutbildning, familjebidrag m. m. Svaren lämnas utan avgift men vi förbehålla oss rätt att avgöra, om frågorna äro av den natur, att de böra besvaras i tidningen. Medicinska frågor besvaras ej. Frågorna skola vara försedda med avsändarens namn och adress samt märkta med signatur (avsändarens namn utsättes givetvis ej i tidningen) samt vara märkta "Sociala brevlådan", Tidskriften Status, Kocksgatan 15, Stockholm.

Rådgivningen från De Lungsjukas Riksförbunds expedition fortsättes givetvis som förut och dit hänvisas de klienter, som av någon orsak ej önska få sina frågor offentliggjorda i Status.

Yrkesutbildning.

Sign. "H. N.", som är 35 år, lungsjuk och medellös och åtnjuter invaliditetspension frågar

- 1) om det finns någon anstalt för kostnadsfri yrkesutbildning i lättare yrken för f. d. sanatoriepatienter,
- 2) om han, trots sin ålder av 35 år, har utsikter att få kostnadsfri yrkesutbildning från Pensionsstyrelsen och i vilket lättare yrke utbildning kan fås. Hur mycket erhålles i månaden under utbildningstiden? Om plats ej erhålles genast vid utbildningens slut, får man då invaliditetspension tills plats kan skaffas eller blir den indragen?
- 3) Hur lång är utbildningstiden i kontoristyrket? Platsutsikter? Är finmekanikeryrket ett lättare yrke och är det lämpligt för en lungsjuk? Platsutsikter?

Svar: Genom Pensionsstyrelsen kan Ni erhålla kostnadsfri yrkesutbildning. I vanliga fall antagas endast personer under 30 år, men lägger Eder sjukdom inte hinder i vägen, har Ni stora möjligheter att erhålla sådan yrkesutbildning trots att Ni är över 30. Ansökan om yrkesutbildning skall ställas till Pensionsnämndens ordförande i Eder hemort som lämnar alla upplysningar i ämnet Vidare finns det något, som kallas "beredskapskurser", vilka ge möjlighet till yrkesutbildning. Även härom kan Pensionsnämndens ordförande ge besked.

Någon särskild yrkesskola för lungsjuka finns inte. Vilka yrken, som speciellt lämpa sig för lungsjuka beror på den sjukas hälsotillstånd. Det finns kurser i alla mekaniska yrken, i skomakeri m. m. Att få en kurs ställer sig däremot ganska svårt såvida Ni inte redan har vissa kunskaper inom yrket och garanti för anställning efter slutad utbildning. Detta på grund av den stora bristen på lediga platser inom detta yrke. Inom de mekaniska yrkena finns det däremot större möjligheter att erhålla arbete.

Om Ni av Pensionsstyrelsen beviljas yrkesutbildning, indra-

Tuberkulosbekämpare

Med. d:r Einar Perman, överläkare vid S:t Eriks sjukhus i Stockholm och docent i kirurgi vid Karolinska institutet, en av vårt lands mest framstående i thoracoplastikoperationer, för vars noggranna och skickliga utförande han är väl känd. Har stora konstnärliga intressen och är intresserad seglare.

(Teckning för Status av Ernst Akerbladh.)

ges samtidigt Eder pension. Under själva utbildningstiden erhåller Ni understöd till Edert uppehälle. Understödet storlek bestämmes i varje särskilt fall.

Finmekanikeryrket är i allmänhet mindre ansträngande i fysiskt avseende än andra yrken och brukar för den skull lämpa sig för lungsjuka.

Jubileumssanatorierna.

Sign. "A. E. S." önskar veta

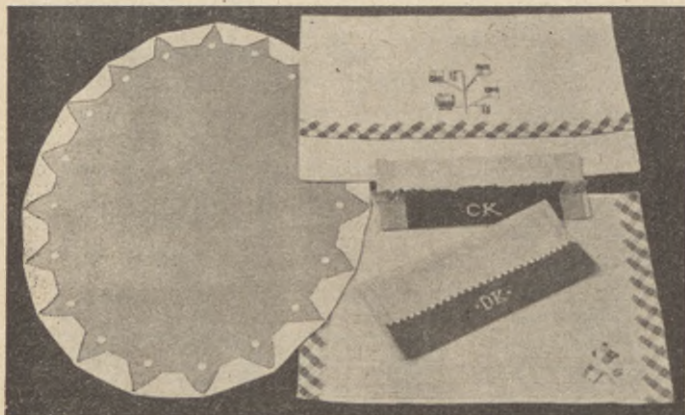
- 1) Hur stor är vårdavgiften på de s. k. jubileumssanatorierna?
- 2) Brukar det dröja länge innan plats kan beredas där?
- 3) Hur länge erhålles vård å dessa sanatorier?
- 4) Är det några särskilda fordringar för att få ansökan beviljad?

Svar: 1. Vårdavgifterna å jubileumssanatorierna äro: för plats i enskilt rum 10 kr., 2-sängsrum 8 kr. och å allmän sal 6 kr. På varje sanatorium upplättes dock i mån av tillgång nedsett avgift intill 10 platser mot en dagavgift av 4 kr. och intill 40 platser mot en dagavgift av 2 kr. Dessa platser upplätas endast åt mindre bemedlade personer, vilkas vårdkostnader ej skola bestridas av allmänna medel. För statsanställda — vilka äro förbehållna 30 platser å allmän sal vid varje sanatorier — gälla särskilda avgifter.

2. Väntetiden torde på grund av beredskapen och inkallel-

Hemslöjd OCH handarbete

Applikation av tyg.

Nu går tiden med snabba steg mot julen och när november månad är inne, börjar man fundera på julklappar lite till mans.

Här ha vi sammanställt några vackra handarbeten, alla förfärdigade i samma teknik d. v. s. med applikation av tyg och gjorda av mycket billigt material.

Till brickduken i ordinär storlek åtgår 65 cm. blått eller grönt a h l a-tyg och lika mycket vitt halvlinne. Av dessa båda tygstycken blir det dock två stycken dukar, då ju den ena tages i den andra så att säga. En mall göres på ett mönsterpapper efter brickan och utanför denna ritas uddarna ut som diagrammet visar. Sedan kalkeras mönstret av på båda tygstyckena och man sticker på maskin i de utritade uddarna, detta för att ej tyget skall rispa upp sig. Klipp sedan ut uddarna och även i den ovala linjen (men klipp 1/2 cm.

serna till militärtjänst vara längre än vanligt, f. n. får man nog räkna med att få vänta i ett par månader på plats i allmän sal.

3. Vård å jubileumssanatorium erhålles i allmänhet under högst 6 månader.

4. I första hand fordras, att den sökandes tillstånd är sådant, att fullt tillfrisknande eller betydlig förbättring är sannolik.

Dessutom gäller, som nämnts, för erhållande av vård å de billigare platserna det villkoret, att vårdavgiften ej skall bestridas med allmänna medel.

Ansökningshandlingar och närmare upplysningar erhålles, om Ni tillskriver vederbörande sanatoriums överläkare, adress Österåsens Sanatorium, Österås, Hålahult S., Hålahult, Hessleby Sanatorium eller Spenshults Sanatorium, Spenshult.

Patienternas Förening

Telefon:
23 40 10

Postgiro:
3721

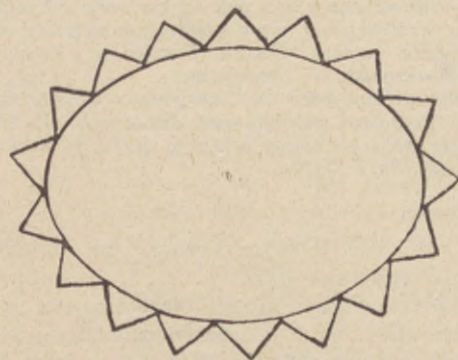
Alla handarbetsgarner erhållas fördelaktigt från Otto Elmgrens A.-B. Särskilda fördelar äro: firmans enorma sortering av alla slags garner samt lägsta möjliga priser.

Otto Elmgrens AB.

L:a Nygatan 19

STOCKHOLM

utanför stickningen) och placera den blå remsan på den vita duken och den vita remsan på den blå. Sticka fast den på avigsidan och fäll den sedan över åt rättsidan. Vik just i maskinstickningen och träckla mycket noggrant. Om man vill, kan man vika in själva spetsen på udden som på bilden. Uddarna sys sedan fast med påläggssöm, som tillgår så att man lägger det

ena garnet (i detta fall gråsvart molinégarn) utefter kanten och syr med glesa kaststyggn över med ett annat, här vitt brodégarn. Några vita och blå prickar i klumpsöm mellan uddarna fyller ut bra.

Tabletter av vitt sildukslinne och nattygspåsen av något tjockare tyg äro dekorerade med rutigt bomullstyg taget på snedden. Några fyrkantiga små lappar av samma tyg bilda en bukett. Det ser lustigt och trevligt ut.

Servettväskor kan man göra av snart sagt vilka lappar som helst. Har man ett rutigt eller prickigt stycke tyg, som blivit över efter någon bomullsklänning, så sätt på en enfärgad remsa som dekor och tvärtom. Men fålla sidorna med en enkel tandradshålsöm. Det ser alltid prydligt och arbetat ut. Ett monogram gör ju presenten mera personlig. Detta bör dock sys innan remsan sys fast på väsklocket, så blir det inga stygn, på avigsidan. På den ena av de här avbildade väskorna är remsan fastsydd med s. k. grupplangett: 5 langgetstyggn sys tätt tillsammans, därefter överhoppas lika långt stycke, så 5 täta stygn igen o. s. v. På den andra väskan sitter en remsa av tjock markisväv. Den är helt enkelt fastsydd på maskin och uppfransad.

Alltså: gå igenom "lapplådan" och se, vad som kan göras av där befintliga tygbitar. Det kanske kan bli många trevliga julklappar.

Carin Kernell-Karkoff.

G... och ANNAT

En förnämlig publikation

Ovanstående bild ger en visserligen vag men dock föreställning om, hur vårt julnummer i år kommer att ta sig ut. Det flotta och originella trefärgsomslaget är av T. Sandberg, och av detsamma framgår bl. a., att man även firar jul i staden. Vanligen bruka ju jultidningsomslagen ge bilder av landsbygdens jul med kärvar, tomtar, granar och julharvar. Intet ont häri, men omväxling förnöjer.

Omväxlande

blir också innehållet i Status julnummer. Omväxlande och förnämligt. Flera av landets främsta skaldar och författare ha bidragit med vers och prosa, dikter, noveller och artiklar. Sålunda har den traditionella juldikten skrivits av Nils Ferlin, Johannes Edfelt presenterar två originaldikter för Status läsekreten och den unge skalden Bengt Jändel (Ragnar Jändels son) bidrar med en dikt skriven på sanatoriet, "Är detta dödens port?"

För de sociala problemen i Norrland,

sådana de framstå under kristiden redogör norrlänningen och norrlandskännaren Helmer Grundström. Författarinnan Ellen Rydelius berättar minnen från en

vistelse på Häsleby sanatorium och gör sina reflexioner om arbetsterapi, studiecirklar m. m. på sanatorierna. Jan Friedegård, som i likhet med så många andra av våra litterära namn, även har sina sanatorieminnen att berätta, har skrivit en optimismens och tillförsiktens höga visa, som han kallar "Tio år efteråt" som bör läsas först och främst av alla lungsjuka.

Josef Kjellgren medarbetar med novellen "Solens gata" och bland noveller i övrigt märkas "Drängpojken julafton" av Carl Larsson i By och "Börja om från början" av Fritz Stenlund.

Hela Sverige populära hallåman, Sven Jerring, har lämnat ett bidrag, som säkerligen kommer att bli en uppskattad jullektyr bland både stora och små. I hans artikel "Sanatoriebrev i Barnens brevlåda" möter man den trevliga miljön från torsdageftermiddagarnas radiostunder för de minsta — vilka minst lika ofta äro uppskattade radiostunder för de äldre. De små artisterna bakom mikrofonen presenteras naturligtvis också i bild, ett verkligt förtjusande reportage, det kan jag försäkra.

Naturligtvis är fotomontaget även i övriga artiklar väl tillgodosett och förnämliga illustrationer pryda novell- och diktuppslagen. För den konstnärliga utstyrelsen svara förutom ovannämnde Sandberg, som gjort omslaget, bl. a. Ernst Åkerbladh, Martin Nilsson, Harald Hammer och V. Djurberg.

Martin Nilsson,

konstnären och författaren av bl. a. många populära sjömansvisor, har dessutom kryddat den förstklassiga julkost vi här presentera, med ett spirituellt och aktuellt kåseri på vers, som han kallat "Kristidsjul" och har försett med talrika teckningar. Bland det lättare godset märkes vidare ett kåseri, "Förra gången", i vilket Ester Sjöblom dels ur egen fatatur, dels i intervjuer med kända personer, berättar om hur vi hade det i juletid under förra kristiden.

Och så blir det naturligtvis korsord och schack med flera penningpriser m. m. m. m.

Och allt detta goda

får Ni för endast en krona! Det är väl ändå det mest sensationella av alltsam-

mans. I dessa tider, när allting stiger och är belagt med nöjesskatt, omsättningsskatt och lyxskatt kan Ni fortfarande köpa landets trevligaste, mest omväxlande och flottaste jultidning i sitt slag för samma pris som före kriget.

Om jag så tillägger, att denna jultidning inte är något privat företag utan de lungsjukas egen jultidning, behöver Ni inte tveka längre vid valet av jullektyr. Ni köper Status julnummer, den saken är klar!

Juan.

o-o

Ett bra napp.

I ett sällskap av fiske- och jaktvänner relaterades sommarens upplevelser. Fiskarna blevo större allt efter som groggarnas antal steg. Gamle kapten B-son var den ende i sällskapet som inte yttrade sig, förrän han blev tillfrågad. Han hade i stället lyssnat till historierna om 14-taggare och 7-fots abborrar.

Någon i sällskapet frågade till slut kaptenen om inte denne någon gång provat fiskelyckan.

— Jo, ja har metat en gång, kom syaret vresigt. Jag satt en hel natt vid en skogstjärn å hade en lutfisk till bete...

— En lutfisk?? Kunde de nappa?

— De va dött i början, men frampå morron fick ja napp å drog upp en älgkalv!

*

Av samma mening.

— Det är ganska besynnerligt att varje gång det är en fotbollsmatch mitt i veckan så kommer du och talar om att din mor är sjuk, sade grosshandlare Svensson till kontorsynglingen.

— Ja, inte sant, hr Svensson, svarade den unge mannen. Jag börjar faktiskt också misstänka att hon simulerar.

o-o

GRANNLÄNDERNA

Stor donation till antituberkulosarbetet i Finland. Framlidne generalkonsuln Uno Björklund i Helsingfors har testamenterat ett belopp som ännu ej slutligt kan fastställas men som icke torde understiga 10,000,000 mark, av vilka medel skall bildas tvenne lika stora fonder som skola förvaltas den ena av Föreningen för tuberkulosens bekämpande i Finland den andra av Samfundet Folkhälsan i Svenska Finland.

PATIENTERNAS SPALT

(Bidrag till "Patienternas spalt", som äro avsedda för januari numret, skola vara oss tillhanda senast den 10 dec. Till decembernumret kunna sådana bidrag ej mottagas, då detta nummer utkommer som julnummer och måste iordningställas redan i början av november. Vi vädja till våra korrespondenter att skriva så kortfattat som möjligt, då tidskriftens utrymme är begränsat.)

Lötrapsodi.

När vi ha besök få vi ofta höra: Tänk så vackert det är här! Det är sant. Och det är väl ingen av oss, som inte beundrat den omgivande naturen och många gånger återvänt från promenaderna med nytt mod och ny kraft att segra. Men när hösten kommer med kyla och rusk och tvångar oss att vara mera inomhus, är den bästa tiden för studier inne. Då ha vi ett strålande tillfälle att vandra omkring i böckernas värld. Ingen bör försumma denna möjlighet. När vi komma åter till arbetet, är det bara några timmar om dagen, som vi råda över själva.

För att få största möjliga behållning av studierna har studierådet startat cirklar i svenska, engelska och matematik och bland patienterna funnit lämpliga ledare. Och glädjande nog ha ett 30-tal anmält sig.

Bland de mera omtalade tillställningarna var det surströmmingskalas, dr Löwenhjelm inviterade oss till. Rutten mat kan man väl inte äta, utlät sig en. I den lukten passar det inte ens en gång att tala om bordets läckerheter, yttrade sig en annan och tänkte på kräftsquivor, hummer och härliga biffar. Det kan dom gärna ha för sej själva, kvittrade några tonåringar. Och vi sjutton, som hade hörsammat kallelsen, åto så gärna surströmmingarna för oss själva.

Husmor hade tillsammans med sköterskorna dukat ett vackert bord med blomster och levande ljus. Klockan 7 öppnades matsalsdörren, och den utvalda skaran bänkade sig tillsammans med underläkaren och sköterskorna kring bordet. Surströmmingsburkarna bars in. Det vattnades i munnen på veteränerna och nybörjarna sågo litet undrande ut. Men efter den första strömmingen var det tröga portföret övervunnet, och en del blevo så förtjusta att de inte hejdade sig förrän de hunnit med bortåt halva dussinnet. Den gemytliga stämningen "stördes" blott av några nyfikna, som medels knackningar försökte få oss att öppna. Men vi läto inte beveka oss utan ätandet fortsatte och avslutades med en kopp kaffe. Så återvände vi till salarna och bombarderades med diverse frågor av dem som ryckt på axlarna åt sådana kalas.

En förnämlig underhållning bjöd oss en söndagseftermiddag fröken Anna Greta Söderholm, Stockholm och tandläkare Sven Dalberg, Mariefred. Fröken Söderholm sjöng bl. a. Solveigs sang och Våren av Grieg samt en aria av Puccini. Dr Dalberg spelade pianokompositioner av tonsättaren, Emil Anjou, tidigare verksam i Eskilstuna. Det var ett synnerligen välvalt program och även den mycket kräsne kunde känna sig belåten. Det är tyvärr alltför sällan det bjuds sång och musik av denna art, som ger långt mer än underhållning för stunden.

Med stort intresse lyssnade vi till läroverksadjunkten Ivar Ambjörns föreläsning om en resa från Kapstaden till Viktoriafallen. Den livliga och medryckande framställningen illustrerades med skioptikonbilder.

Om ett gott skratt förlänger livet komma vi att leva länge

efter illusionsten Mills' framträdande här. Han visade enkla och mera invecklade prov på vad kvicka fingrar och en god svada kunna uträtta. Det skrattades och applåderades som aldrig förr i matsalen, vilken apterats till trollerilokal. Stig, en av våra småpojkar, fick hjälpa trollkarlen med experimenten med ägget, och då Mills stoppade in det i munnen på honom och trollade fram det ur byxbaken skakade Stig förvånad på huvudet och sade: Konstigt!

Till slut konstatera vi med glädje att det i Eskilstuna bildats en konvalescentförening ansluten till Riksförbundet och hoppas att städer och större orter i länet följer detta exempel.

T.

Från St. Ekebergs horisont.

Kära vänner!

Det hände sig härförliden att undertecknad besökte St. Ekeberg — som vanligt beväpnad med penna och skrivblock! Skörden av "gubbar" blev riklig. De gamla paradfigurerna fanns kvar de allra flesta, men mycket nytt var också att notera. Särskilt gällde detta spinnsidan; de sköna damerna, som man kanske artigast borde säga!

Det kändes dock på något sätt vemodigt, att efter en lång bortavaro helt plötsligt stå öga mot öga med alla gamla vän-

UTSKRIVEN FIASPELARE.

ner. En och annan var ju också borta för alltid. Man berättar om dem. En del, som tvingas av oblida öden att ligga till sängs ser med avund och längtan på en, som är nog lycklig att få komma och gå. Man går där från sal till sal och önskar bot och bättring åt alla. Sällan har väl en önskan varit mera allvarligt menad!

Ur dessa allvarliga tankar blir man dock snart tagen. I ett av dagrummen sitter fiasjängen och spelar ett av sina obligatoriska före-maten-partin. Fiasjängens gentlemen är ju allt för välkända för att behöva presenteras, men överläggaren nr 1 avslöjar en häpnadsväckande sak, som måste noteras: han är utskrivnen! Efter sju års trogen tjänst. Tänk så många fiaspel den mannen har slitit ut!

En sak som man genast lägger märke till är den enorma militariserings, som tillkommit på senare tid. Detta syns inte enbart på alla fältgrå uniformer, utan också på flickornas nästan arroganta sätt gentemot de stackare som till äventyrs är civila! Vid skjutbanan märktes också försvarets representanter då de inför beundrande blickar övade gevärsexercis, medan de civila tålmodigt väntade på att få komma i tur och träna upp sina bristande kunskaper i krigiskt värv.

Som jag nämnde förut har man mycket att tala om när man träffar forna kamrater från sanatorietiden. Det är rent häpnadsväckande hur väl detta "skrå" har reda på varandra och håller samman — även långt sedan man lämnat det gemensamma "hemmet". Posten går, som "sneckarn" sa, och de utskrivna får i många fall först här reda på vilka himmelska äventyr de varit med om ute i det guldkimrande paradiset, som heter friheten!

Ett besök på St. Ekeberg utan att träffa på Klock-Oscar vore som en vår utan sol. Hans obligatoriska hälsning: "Skall vi göra affär i dag?" klingade med oförminskad styrka mot en. Hans sätt att trola fram världens billigaste (men bästa!) klock-

kor, ur snart sagt alla möjliga och omöjliga ställen i den 13 nr för stora kavajkostymen, verkar rena trolleriet! Tar han så fram sitt munspel och till dess toner tråder sitt hemlands vilda danser — ja, då köpte t. o. m. en skotte ett ur till överpris! Oscar har bara missat en enda affär i hela sitt liv och det var den gången när han utan att märka det — dansade av sig det plagg, som man av moraliska skäl är skyldig att bära! Sådant går inte — ens för Oscar!

Kamratliga hälsningar
Tall.

Här har hänt en hel del sedan sign. Tall packade sin kappsäck och avhurrades härifrån. Allt kan jag naturligtvis inte räkna upp utan skall jag endast vidröra de saker som jag tror vara de största händelserna.

Jag tar nu inte dessa händelser i tur och ordning utan börjar med den mest glädjande tilldragelsen nämligen studieverksamhetens födelse här vid sanatoriet.

Efter ett oerhört parlamentering och diskuterande kom äntligen en skrivmaskinskurs till stånd, och — hör och häpna! — anmälde sig till denna inte mindre än ett tjugotal deltagare. Detta säkerligen endast tack vare dr Manfreds intressanta och inspirerade föredrag om studieverksamhet. Nu är det så att allt som skall igångsättas här vid sanatoriet brukar ha trögt före i portgången, men sedan bara det kommer igång brukar det gå av bara farten. Så får vi hoppas att det blir även denna gång, att nu, när början är gjord, det måtte bli full fart på studierna.

Nästa händelser av vikt var de nu traditionella tävlingarna i krocket och skjutning som hållits på eftersommaren. För att nu börja med krockettävlingen så var det likadant med denna som med studierna, att ingen "tordes" anmäla sig utan flera utav de utlagda teckningslistorna kommo tillbaka blanka. Men efter en del agitation, (bl. a. höll tävlingsledaren ett par brastal i matsalen), blev tillslutningen stor och spelet kunde börja. Att tävlingen ifråga blev oerhört spännande skall jag be att få omtala, detta dels tack vare våra fenomenala spelare och dels beroende av planens allt annat än förstklassiga beskaftenhet.

Några veckor senare kände vi oss återigen tävlingssugna och satte igång med skjutningstävlingen. Nu hade tävlingsintresset stigit betydligt, så åtminstone vad de manliga patienterna beträffar, voro de icke nödbedda. Det märktes att många utav patienterna kommit direkt från militärtjänsten för här uppnåddes många verkligt fina resultat. Men även de s. k. generalmalajerna visade att "det även i ett par civila byxor kan klapa ett försvarsvänligt hjärta".

Kalle Gutt, t. ex. som på grund av den stora spänningen blev en aning darrig så att han med bösspipan ritade stora krume-lurera i luften när han sköt, avgick trots detta med segern. När någon bland publiken undrade hur han kunde skjuta så bra när han inte kunde hålla geväret stilla, svarade Kalle att han passade på att trycka av när gevärspipan var mitt för prickken. Detta goda råd försökte sedan många att följa men ingen lyckades frantaga Kalle hans välförtjänta seger. Pristagare i de båda tävlingarna blevo:

Krocket: Segrare och sanatoriemästare Lage Vährlund, 2:a Arne Andersson och 3:a Verner Blomkvist. Bästa kvinnliga deltagare blev Astrid Axelsson.

Skjutning: Segrare och sanatoriemästare Karl Gustavsson, 2:a Georg Kellkvist och 3:a Petrus Vallkvist. Bästa kvinnliga deltagare blev Märta Johansson. Hrr Mörks och Törns vandringspris erövrades i år liksom i fjol av avd. I.

Så randades äntligen dagen för den efterlängtdade och flera

KLOCK-OSCAR DANSAR
SWING.

gång framflyttade höstfesten. Vi samlades kl. 18,30 i matsalen och bänkade oss under det att Svea livgardes musikkår spelade några sprittande marscher (grammofon). Därefter förekom något som skulle föreställa ett hälsningsanförande. Så framträdde doktorinnan Manfred som med varm hand överräckte priserna till ovannämnda pristagare. Sedan de senare fått sitt välförtjänta fyrfaldiga leve kom aftonens clou i form av en herre som kallade sig "Jan i Hasslösa" och som med sin oefterhärmliga mimik, sina befängda visor och historier framkallade så våldsamma ovationer att de vackra takmålningarna i matsalen var nära att lossna. När skrattsalvorna efter hans uppträdande bedarrat, blev det sång av Helga och Kerstin samt musik av "kvistarna" Ahl och Blom. Efter bondsving av Helga och Evert, föreläsning av en herre som kallade sig professor Spenat samt ytterligare ett framträdande av Jan som delade ut några av sina patenterade Rosénska bröstropar var vi framme vid avslutningsnumret allmänbildningstävlingen. I denna visade sig de manliga patienterna vara överlägsna de kvinnliga trots att de senare fingo hjälp av publiken genom hejklacker och en aning för högt framförda viskningar. I detta sammanhang ber jag få omtala att St. Ekebergs "Mannen som vet nästan allt" tydligen är hr Knut Andersson som lugnt och behärskat svarade rätt på alla sina frågor.

Till sist höll dr Manfred ett litet anförande vari han påpassligt inflikade den förhoppningen att vi inte endast skulle samlas på krocket- och skjutbanor utan även möta upp vid studiebordet.

Efter dessa tänkvärda ord avslutades festen av våra musikanter, som spelade utgångsmarschen.

När nu vintern kommer med sin kyla ber jag att få värma Er läsare av Status genom att vidarebefordra St. Ekebergs patienters varmaste hälsningar till Er alla

genom
V. Prim.

Höstrapsodi från Fagereds sanatorium.

Så ha vi nu även här på Fagereds Sanatorium fått en försmak av alltings förgänglighet i och med den nu inträdande hösten.

Visserligen bjudes det nu på mycken sagolik färing, i form av det mest förtjusande färgspel ute i skog och mark, men det är nog ändå så, att man gripes av ett visst vemod inför tanken på den nu förestående mörksens tid.

Krocket har här på F. S. varit sommarens "fluga". Små och stora, gamla och unga, ha i både ur och skur, från arla morgon till sårila afton, dvalts på krocketplan. Allas vår lille Kalle Sjöman har hållet planen fin genom att flitigt draga välten fram och åter över densamma och sålunda visat sig vara en mycket "god och trogen arbetare i vingården".

Och en stor krocketturnering har vi haft förstas med 19 deltagare, manliga och kvinnliga. Som segrare utgick Höög med 16 1/2 poäng första pris 10 kr., 2:dra pris Sven Svensson, 13 1/2 poäng, 6:50 i pris, 3:dje pris Gunnar Larsson, 12 poäng, 3:50 kr. i pris. Jumbopris utdelades i form av 25 öre polkagrisar i påse.

Vi ha också flitigt övat oss i målskjutning i sommar, ty även vi har influerats av den populära beredskapsmentaliteten. Både ett manligt och kvinnligt skjutlag bildades. Som segrare i damklassen utgick Ingrid Karlsson med fina 176 poäng, 5 kr. i pris, 2:dra pris Maj-Britt Svensson, 169 poäng, 3 kr. i pris, 3:dje Kerstin Olofsson, 167 poäng, 2 kr. i pris. Som segrare i manliga klassen utgick Algot Svensson med 179 poäng, 5 kr. i

pris, 2:dra pris Eric Hedblom, 176 poäng, 3 kr. i pris, 3:dje pris Sven Svensson, 176 poäng, 2 kr. i pris. Jumbopris i form av polkagrisar lämnades även här, åt dem vars pilar hotade att tänga nästippen på markören. Priserna som utdelades bestod av presentkort som skulle handlas för i patienternas egen affär.

Kvinnliga laget är värt en eloge för sin skjutskicklighet vilken stod i nära jämnhöjd med de manligas. Honnör för våra skickliga amazoner!

Priserna utdelades i dagrummet under festliga former såsom kaffedrickning, musik m. m. De av oss som inte lyckats tillkämpa sig något pris för sin färdighet, välsignade mest jumbopristagarna, ty de bjöd oss på polkagrisar ur sina genom undfallenhet och hänsyn (eller kanske var det otur?) surt förvävade jumboprispåsar. Fördensull må vi ej röja jumbopristagarnas identitet. Polkagrisarna ha räddat anonymiteten.

För den stundande vinterns nöjesprogram har nyvalde ordf. i Nöje & Trevnad, vår gode Kvint, lovat sörja. Han börjar redan så smått ordna med amatörteater och som hans läggning i övrigt kanske (obs. att jag säger kanske) är mera teatralisk än verklighetsbetonad, så tror vi att han kommer att "kvintilera" väldeliga på nöjenas trumvirvel.

Nyordning är ju det moderna slagordet ute i stora världen. Om vi här på F. S. smittats av denna fatalism vill jag låta vara osagt, men faktum är att vi med överläkarens benägna bistånd "nyordnat" en hel del av F. P. U:s (Fagereds Patienters Understödsförenings) stadgar. Vår värderade H. J. gemenligen kallad "Tysken" på grund av långvarig vistelse i Tredje Riket, har med äkta tysk noggrannhet lett dett arbete till, som det förefaller, allas belåtenhet.

Genom målmedvetet arbete och framsynthet, främst från vår gode överläkarens sida, och, vilket vi ej få glömma framhålla, lyckligare lottade människors givmildhet, har vår förenings pekuniära ställning blivit såpass stabil, att vi nu kan dela ut upptill 50 kronor, åt avresande mindre bemedlade patienter. För endast ett par år sedan kunde vi inte dela ut mer än högst 25 kr. I fjol kom vi upp till 35 kr. och nu som sagt 50 kr. Ävenså kommer att utlämnas en skärv på upptill 50 kr. åt varje studieintresserad patient, som pr korrespondens eller dyl. önska berika sitt mer eller mindre goda kunskapsförråd.

Och så hoppas vi att i framtiden nå fram till nya milstolpar, på den väg som väl må benämnas socialt framstegsarbete.

Med kamratlig hälsning
A. N.—n.

Brev från Västeråsen.

Det var inte på år och dag, som det i Patienternas spalt gavs något livstecken från sanatoriet i Knallebygdens huvudstad. "Status" v. redaktör och läsekrets torde därför ha överseende med att vår insändare denna gång kanske kommer att taga i anspråk lite väl mycket av utrymmet i vårt förnämliga riksorgan.

— Livet förflyter här lugnt och stilla som väl på de flesta andra sanatorier. Kamratandan och sammanhållningen är god och vi känna oss nästan som en enda stor familj. Därtill bidrager säkerligen mest vår sympatiske och förstälsefulle överläkare, Dr. Törnell.

Vad beträffar sysselsättningar, så äro de vid ett sanatorium vanliga sportgrenarna givetvis företrädda också här. Sålunda ha vi våra krocket-, golf- och skjutbanor, där en myckenhet energi får sitt utlopp. På dessa områden saknas inte heller "stjärnor", mer eller mindre lysande, och man kan här tala om både krocketvirtuoser, golfspecialister och Wilhelm Tell.

Ofta bruka religiösa och andra sammanslutningar besöka oss,

En lektion i svenska språket.

t. ex. frälsningsarmén med sin underbara sång och musik, eller anordna utflykter såsom fallet varit med M. H. F. och andra motorklubbar. I år har dock inte någon utflykt kunnat anordnas på grund av bensinrestriktionerna. — Det må i detta sammanhang nämnas att de goda boråsarna alltid på ett mycket välvilligt och frikostigt sätt understödja oss och sörja för vår trevnad.

Det, som utan jämförelse mest bidrager till nöjesfrågans lyckliga lösning är den förnämliga biografanläggning som finnes å samlingsalen. Förtjänsten härav tillkommer uteslutande allas vår David Claesson, som med okuvlig energi och med hjälp av friskostiga boråsare åstadkommit densamma. Han bistår också alltid nöjeskommittén med anskaffande av filmer på bästa och billigaste sätt. Och varje tisdagskväll få patienter och personal nöjet att för en ringa penning se det bästa som kan erhållas i filmväg. Vår försynte biografdirektör, Claesson, brukar då helst vilja vistas i maskinrummet, övervakande att allt går riktigt till och mest glädjande sig åt att andra ha roligt. Han förtjänar också ett särskilt hedersomnämmande som sanatoriets gentleman och patientföreningens rådgivare i allt som rör vårt gemensamma bästa. F. n. tjänstgör han troget från morgon till kväll som dr Törnells högra hand på Sveriges mest välskötta dispensär, känd bl. a. för sina massundersökningar, och här kommer hans ovanliga plikttröhet, ordningssinne och punktlighet väl till pass.

Som framgår av den studierapport, som helt oförmodat blev avtryckt i oktobernumret av Status, ordnades här i augusti studiecirkel i svenska språket, bokföring och föreningskunskap samt en sykurs för kvinnliga patienter. Detta står givetvis f. n. i händelsernas brännpunkt här på Västeråsen. Det vore önskvärt att redan nu kunna framlägga några sådana erfarenheter och uppslag som sign. Georg H—g, Målilla i sin lärorika och välskrivna artikel från augustinumret av Status efterlyser till ledning för andra patientföreningar i deras ordnande av studiefrågan. Men då vi i skrivande stund endast ha c:a en månads erfarenheter att åberopa oss på, måste vi denna gång avstå från några mera ingående kommentarer. För tillfället nöja vi oss därför med ett allmänt påpekande. Ordna gärna studiearbetet efter den principen: *Kan du något, så lär bort det till andra!* Det innebär att till undervisning och föredrag så mycket som möjligt anlita de förmågor som kunna finnas bland sanatoriets egna patienter. Denna metod har här hittills utfallit mycket väl tack vare dels vår förre nitiske och om föreningens bästa alltid omtänksamme ordf., trädgårdsmästare Elon Leckström och dels vår nye ordf., kand. Alf Sämfors. Leckström har i en serie instruktiva och praktiskt värdefulla föreläsningar meddelat oss något av sina solida fackkunskaper

i följande ämnen: I. Blommor ute och inne, II. Egnahemsträdgården, planläggning och skötsel, III. Egnahemsträdgården, frukt- och grönsaksodling. De, som gått och sjungit på den strofen: "Litet bo jag sätta vill, gård med trädgårdstappa till", ha här fått många goda råd och upplysningar för förverkligandet av dylika högst lofvärda avsikter. — Sämfors sköter med pedagogisk skicklighet undervisningen i svenska språket. Vår även i övrigt exemplariske "magister" är dessutom en av patientföreningens mest upptagna förtroendemän. Hans militära påbrå röjer sig också på ett fint och diskret sätt.

Denna metod att meddela andra vad man själv kan har sedan länge praktiserats på handarbetenas område av de kvinnliga patienterna. Sålunda ha de båda gemensamma öden delande vännerna Maja Ceder och Ebba Claesson fått instruera sina senare inkomna kamrater i den traditionsrika knypplingen. Och Majas hjälp har också varit kärkommen vid stickningen av små trevliga dukar i solfjäder- och andra mönster, dukar som ibland vid beställningar från bekanta kunnat inbringa en ganska god slant. Knyppeldynorna äro "Made in Sweden", tillverkade i snickeriverkstaden av Åke Emanuelsen, som härigenom blivit alla knypplande damers riddare. Som omväxling med dessa mera konstbetonade arbeten har nu av studiekommittén anordnats en sykurs för tillskärning, utprovning och sömnad. Tack vare den mest förtjusande lärarinnan, fröken Wijck på Brita Johnssons syateljé i Borås, få kursens deltagare under mycket skicklig och sakkunnig ledning lära sig dessa nyttiga ting. Hennes "assistent" är en av patienterna, vår lilla käcka, bussiga och lyckligt förlovade Ingrid.

Tyvärre har inte vår säkre hovfotograf Wille Johansson, föreståndare för både skomakeriet och fotografiateljén, blivit i tillfälle att fånga henne på något av de foton som medfölja denna krönika. — Till dessa glimtar från studiearbetet må nu endast tilläggas att vi vänta på en frikostig donator för trygghandlet av dess ekonomisering för framtiden. Vi hoppas också att studierna av föreningskunskap skola komma föreningen "Skogsblomman" till godo, vars insatser vis å vis Riksförbundet tycks ha varit mycket klena, ja nästan obefintliga.

Till slut en from önskan att detta potpurri à la Västeråsen måtte hjälpa patienter härifrån att lättare få sålt denna den "riktiga tidningen" i Borås, där man på grund av simpla privata tidningsgeschäfte förlorat förtroendet för allt vad sanatorietidningar heter.

Så hälsas kamraterna landet runt från oss alla på Västeråsen.

A—r S.

Deltagarna i sykursen med lärarinna (X).

Brev från Hålahult.

Nu har den sköna sommaren lämnat oss, hösten är kommen, och vi ha nu bara att vänta på kung Bores intåg i våra nejder. Inför detta perspektiv se vi med vemod tillbaka på den gångna sommarsäsongen, om vilken en kort redogörelse här kan vara på sin plats. Alltså:

Våren hälsades på valborgsmässoaftonen med tal och sång av patienterna, och i det att våren gjorde sitt intåg, och det blev varmare dagar, började säsongen för golf och krocket. En aldrig sinande ström kom till golfbanorna, när dessa öppnades, väntade på klubbor och bollar. En hetsjakt utan like sattes efter fjolårsrekorden, men dessa stodo sig förbluffande väl, och till dags dato har ingen lyckats pressa dessa, som voro för herrar 21 och för damer 23 slag på nio banor. Men det kan bli vackra dagar än, och rekorden kan falla.

Så tar vi ett skutt fram i tiden till midsommar. Midsommarafton restes midsommarstången, och tombolatrumman snurrade av hjärtans lust. Allt var igång. På lyckohjulet fick Klas Eriksson en väldig fart, och kön framför hans stånd växte. Radiogrammofonen spelade en tango, och i takt efter denna sprang flickorna i konditoriet fram och tillbaka med sina brickor. Efter takten av en rumba ljud Görans rop: "Här vare pilkastning". Luftgevären smällde ikapp med läskedrycksflaskornas öppnande. Allt var fest och festglädje.

På midsommardagen fortsattes festligheterna med klövermarschen. Detta innebär, att alla klöverpar ställer upp i ädel tävlan, om vilka som kan gå "Lilla ringen" på idealtid. Tävlingskommittén hade av dr. Stendahl fått ett förseglat konvolut med den rätta tiden, De flesta paren promenerade så bra att det blev sekunder som avgjorde vinnarna. Holger Bergström på nedre sade före starten, att han skulle vinna. Han hade nämligen varit hos festens spågumma och spått sig. Och när han fick spågumman till klöver så ansåg han att saken var klar utan tävling. Att han fick se sig slagen av Olle Johansson och Ann-Mari Jansson, grände honom länge. Men han skyllde inte på spågumman i alla fall, utan på att de hade vilat sig för länge i en uppförbacke. Man har ju sina skäl huru dana de nu är. Segrarparet hade gått på sekunden exakt samma tid, som var utsatt i dr. Stendahls konvolut, 26 minuter. Senare blev det prisutdelning och leven för de klöverpar som promenerat. Hela festen avlöpte fint, och inget störande regn som dämpade festglädjen. En angenäm midsommar blev det för alla.

Under de kvava julidagarna var allt stilla och fridfullt. Alla skuggiga platser voro strängt upptagna. Men i slutet av månaden började tävlingssäsongen. Först med krocket, där Helge Hällqvist suveränt infriade alla förväntningar och vann överlägset. Tävlingsintresset var dock inte så stort i krocket som det blev i golfturneringen. En hel rad av partier spelades, och spänningen var på toppunkten hela tiden. Det måste till och med spelas om i ett par fall, då poängtalen blev lika. Ställningen för de tre bästa i herrklassen blev: 1. Knut Göransson, 2. Bengt Johansson, 3. Reijer Gustafsson och i damklassen: 1. Marianne Berglund, 2. Louise Carlsson, 3. Ingrid Hansson, 4. Anna-Lisa Stenberg.

Tävlingarna fortsatte sedan med femkamp, omfattande följande grenar: avståndsbedömning, skjutning, krocket, golf och ringkastning. Även i denna tävling var konkurrensen synnerligen hård.

Skjutningen och avståndsbedömningen vanns klart av Per Hellgren, som därmed skaffade sig ett markant försprång. De flesta trodde det skulle räcka till seger, vilket det också gjorde,

om man även måste låta fru Fortuna säga sitt ord. Det måste nämligen lottas om, vem som skulle ha första pris. Krocket hemfördes av Reijer Gustafsson, som bara behövde 25 slag att passera samtliga bågar. Golfturneringen vanns av Henry Nordin och ringkastningen av Bengt Öhman. Slutresultatet för de tre främsta blev: 1. Per Hellgren 62 poäng, 2. Elof Söderblom 62 och 3. Knut Göransson 57 poäng.

I damklassen, som nästan helt behärskades av segrarinan, blev ställningen: 1. Marianne Berglund 26 poäng, 2. Louise Carlsson 23 och Karin Alander 15 poäng. Prisutdelningen i femkampen inledde höstens radioutsändningar. Ett storslaget program hade inövats, med "kungabesök" m. m. Själva prisutdelningen förrättades av av dr. Sanne, som i ett anförande i samband med denna, framhöll den stora nyttan av våra tävlingar, när dessa blevo så lagda, att inte risk för överansträngning förelåg. Han föreslog vidare, att patienterna skulle gå in för en ny slags tävling, som hette lövtäkt, vilken kunde förena nytta med nöje. Detta förslag har sedan satts i verklighet, dock inte som tävling, men i alla fall som förströelse, och inte mindre än cirka 300 kärvar tillverkades. Ett litet tillskott av nödfoder åt sanatoriets häst i vinter.

Men nu har vi kommit fram till september, och den stora kraftmätningen i golf skulle avgöras. H. P. U:s styrelse hade framkommit med ett alldeles nytt förslag till tävling, vilket av patienterna hälsades med stor tillfredsställelse. Denna nya tävling skulle vara en lagtävling mellan avd. om två st. vandringspris. Dessa skulle bestå av två tennfat, som skulle hänga i dagrummet. Segrarlagens namn graveras in varje år. Manliga avd. skulle ställa upp med femmannalag och de kvinnliga med tre i varje lag. Årets mästarlag återfanns på avd. ett respektive två. Segrarlagerna hade följande sammansättning: herrar Bo Andersson, Elof Söderblom, Reijer Gustafsson, Knut Göransson och Bengt Öhman. Damer: Anna-Lisa Stenberg, Aina Larsson och Louise Carlsson.

Så var det slut på tävlingssäsongen i år och nya intressen har blivit aktuella. Nu har det blivit bio och radioutsändningar, som ägnas varmt intresse. Det skall vara nya program varje 14 dag, det fordras nya uppslag jämt och ständigt. Så har schackspelen åter kommit igång, och det tränas till de stora turneringar som skall gå av stapeln i en snar framtid. Även andra sällskapsspel har åter blivit framplockade. Alla försöker att roa sig på bästa sätt. Det är nog det bästa sättet att klara upp den svåra sjukdom som vi har, om vi försöker glömma den, och inte grubblar för mycket.

Så slutar jag denna lilla rapsodi från Hålahults sanatorium med en kär hälsning till alla våra kamrater landet runt.

L. be.

Hässleby-krönika.

"Vid tiotiden bjöd jubilarerna på förfriskningar. varefter gästerna nödgades intaga sängen". Ja, så hade sign. hoppats kunna avsluta ett bättre jubileumsreportage i detta nummer. Tyvärr visade sig hoppet vila på ett allt för ringa verklighetsunderlag. Hässleby sanatoriums fyrtioårsjubileum — det högtidliga öppnandet ägde rum den 28 september 1901 — gick tvärtom, och kanske med rätta, i stillhetens tecken. Det enda synliga inslaget utgjordes av svenska flaggor och levande ljus som bordsdekoration vid middagen. Gommen hade fått sitt redan vid lunchen, och de många och långa talen var det säkerligen ingens som saknade.

Två mycket uppskattade inslag i senare delen av septemberprogrammet utgjorde paret Mayer-Reinachs konsert och rek-

STOCKHOLM

Försäkra Eder i
**ÖSTRA SVERIGES ERKÄNDA
CENTRALSJUKKASSA**

Område: Stockholms, Uppsala och Gotlands län. Över 100 lokalsjukkassor underlättat medlemskap. — Begär upplysning, Drottninggatan 17, Stockholm. Tel. 11 87 54, 10 12 66. Sök inträde medan Ni är frisk, då sjukdom drabbar Eder är det för sent: Inträdesålder 15—39 år.

Vid behov av: Papperspåsar, Omslagspapper och Bindgarn m. m., vänd Eder med förtroende till

**A. - B. CARLO. PALMGREN
PÅSFABRIK & TRYCKERI**
Luntmakareg. 79, STOCKHOLM.
Tel. 30 40 50, 30 08 04, 30 88 50.

BORÅS

*Borås
Fabriksnederlag*
DEN SVENSKA HANDLAREKÅRENS
FÖRNÄMSTA INKÖPSKÄLLA

Elektriska Installationsaffären
Sven Häggström, tel. aff. 100 58, bost. 117 33. Utför: Kraft- och belysningsinstallationer, lokaltelefoner och ringledningar. Försäljer: Material och glödlampor. Reparationer. Entreprenör för Borås Stads Elektricitetsverk.

BORÅS

Erik Petterssons Guldsmedsaffär

Österlånggatan 5 - BORÅS
(Samma hus som Grand Hotell)
Tel. 133 73 Tel. 133 73

Rekommenderas! Välsorterat lager i allt vad till branschen hör. Reparationer utföras.

ESKILSTUNA

MODELLFABRIKEN

G. N. SKÖLD — Kungsgatan 61
TELEFON 26 70 BOSTADEN 32 70
ESKILSTUNA

Tillverkar alla slag av gjutmodeller

GÄVLE

BETALD ANNONSPLATS

HALMSTAD

BETALD ANNONSPLATS

GYNNA ANNONSÖRERNA!

MALMÖ

Cederholms Byrå

Grundad 1914
Löjtnantsgat. 8, MALMÖ. Tel. 226 96.
Bokföring - Revisioner - Rättshandlingar

J. ÖSTERBERGS Ingeniörsbyrå

Kompanigatan 4 - MALMÖ
Telefon 267 54 o. 102 34

Konsulterande ingenjör för: Uppvärmnings- och ventilationsanläggningar, gas-, vatten- och avloppsledningar, ångtvätt- och ångköksanläggningar.

Utför kontroll och besiktningar

RUTH BRUHNS

Garn- & Trikäaffär
Idrottsgatan 22, Hörnet av Sveagatan
Telefon 51282 Limhamn
All slags hemstickning
Rekommenderas

VÄSTERÅS

Elektrisk Grammofon

Pris endast kr. 65:— Senaste skivnytt!
HELLMANS - Vasagatan 8
Tel. 261 VÄSTERÅS Tel. 261

tor Kjerséns föreläsning om konstiga människor. Musikdocenten med fru förde oss på en musikalisk rundresa i Europa, så gott det nu sig göra lät med hänsyn till pianots ålderdomssvagheter och de genom kriget försämrade reselägenheterna. England t. ex. kunde omöjligt besökas! Rektor Kjersén, som vid sitt föredrag inte behövde lita till någon ofullkomlig mekanisk apparat, spelade i stället rent virtuosmässigt på publikens strängar, och publiken gav snällt genljud med skratt och bifall i alla tonarter från kamrat Fricks basflabb till "Maggans" ljuva kvittrande. Föredraget gav säkerligen åtskilliga något att begrundas, även om det nu inte är så enkelt, att mänskligheten kan delas upp i enbart "smallynta" och "rundlynta" individer och att vi alla äro mer eller mindre konstiga. Intressanta föreläsningar voro också den om den svenska kolonisationen i Sydamerika, hållen av en av våra egna, och Sten Bergmans föredrag om reseäventyr, alltid lika roliga att taga del av.

Den musikaliska underhållningen har på sistone flödat livligt tack vare att en av Hässleby's forna stjärnor, pianisten, sångerskan och kabareprimadonnan Inga O—n på sin odysse bland landets nöjescentra hunnit hit, skådeplatsen för så många av hennes forna triumfer. Och inte heller nu förnekade hon sig: knappst hade hon varit här ett dygn förrän frågan kom: "Skulle vi inte kunna göra en kabaret?" En vecka att vifta på! Tyvärr blev det inget av; även den mest undersköna och strålande pri-

madonna måste ha en bakgrund av statister att glänsa mot plus en lagom samling därfinkiga visor att avsjunga och var taga dem i en hast! Men musik har vi fått! Tack Du Blekinges glädjesprudlande dotter!

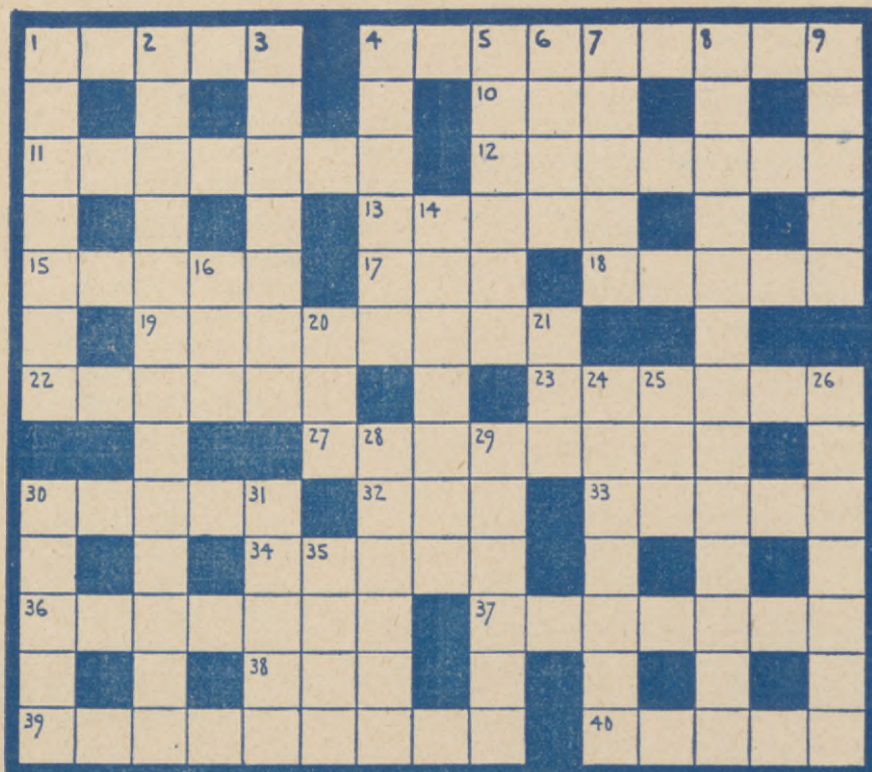
Även den mekaniska musiken, den som serveras genom radion nämligen, har nu blivit mera njutbar, sedan "mäster", d. v. s. maskinmästare Segerlund, med biträde av en person, som av blygsamhetsskäl inte vill bli nämnd, lyckats att i avsevärd grad reducera störningarna från hissen, som i årtal varit allas vårt sorgebarn. Forna hässlebyiter, som vant sig vid att betakta hisseländet som ett olösligt problem, helt i klass med cirkelns kvadratur och vinkelns tredelning, ha kanske svårt att tro på miraklet, men faktum kvarstår.

Årets julklappskommitté har utsetts och gått till verket med de bästa föresatser. Ordföranden, hr Linderud, har redan magrat tre hekto på kuppen och ser med anledning därav ganska avfallen ut.

På initiativ av kyrkoherde Rumar i Rumskulla är för närvarande en lyssnarcirkel med c:a tio medlemmar i verksamhet. Klockan åtta måndagskvällar samlas de kring radion och skall så göra hela hösten. "Bonde i gård och by" är ämnet.

Eftersom detta är årets sista krönika önska slutligen vi på Hässleby kamraterna landet runt en God Jul och ett Gott Nytt År!

Hft.

Vågrätt:

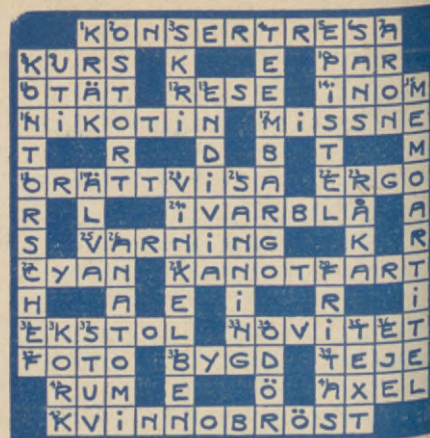
1. Var minut dör det en. (5)
4. Folkets högt och spontant manifesterade belåtenhet. (9)
10. Tysklands har blivit åtskilligt större. (3)
11. Stryknin. (7)
12. Purjo. (7)
13. Högsta partiet på tjeckisk-polska gränsen. (5)
15. Så skall nubben serveras! (5)
17. Segt virke. (3)
18. Drottning Blankas land. (5)
19. Ingår i ett mönster på grön botten. (8)
22. Njutånger. (6)
23. Ljud från vinterfrusen sjö. (6)
27. Det var där som korporal Storm kommanderade så att "rekryterna skvatt och bevädningen rände och själva kaftinerna vände". (8)
30. Samma fruntimmer även från höger. (5)
32. Verkar omöjligt att göra i Europa. (3)
33. Samlas i herbarium. (5)
34. Vad är en sprakfåle? (5)
36. Hyra och smisk i stjärten. (7)
37. Kan komma bägaren att rinna över. (7)
38. Gossen i skolan. (3)
39. Cashel Byrons yrke. (9)
40. Ett stycke Mellansverige, där potatis kallas jordgubbar. (5)

Lodrrätt:

1. För tjugu år sedan reste han till Amerika i en lappad skjorta — nu nu äger han tjugu millioner! (7)
2. Är höstrå. (13)
3. Det kan ett bi minsann! (7)
4. Centrum. (6)
5. En kvinna i vitt. (6)
6. Var Napoleon, dock inte till det ytterre. (4)
7. Ser snett på engelsmännen. (5)
8. Movitz och Ulla Winblad. (13)
9. Gott vätt. (5)
14. Sippa. (7)
16. Efter Chicago. (3)
20. Har Garbo mer än de flesta. (3)
21. Blir man kanske med åren. (3)
24. Tunga skyar på vintrigt fäste. (7)
25. Kanske upp över öronen. (3)
26. En av två parter. (7)
28. Grinig och stickig. (6)
29. Ligger väl packad i en liten flat burk. (6)
30. Torde vara ganska svåröverkomligt. (5)
31. Små stackare. (5)
35. För spannmåls lagring. (4)

Lösningar

till korsord nr 11 skall vara oss tillhanda senast den 20 dec. Insändaren av den först öppnade rätta lösningen belönas som vanligt med en femma. Pristagarens namn meddelas i januarinumret.

*

Först öppnade rätta lösningen hade insänts av Ester Svärd, Kristinegatan 16, Örebro, som får femman på posten.

○—○

Münchhausens artilleri.

Münchhausen berättade en gång om sina förfäder:

— En av mina förfäder deltog under korstågen i ett slag som han vann genom sin sinnesnärvaro när det gällde att kommendera artilleriet . . .

— Men kära baron, avbröt en av åhörarna, under korstågets tid var ju krutet ännu inte uppfunnet.

— Det vet jag naturligtvis och min stamfader visste det också.

— Och hur bar han sig åt att vinna slaget?

— Han lät placera artilleriet på en kulle och riktade kanonerna mot sarsenerna, och när dessa obildade narrar fick se kanonrören trodde de att krutet redan var uppfunnet och flydde i full förvirring.

*

Fanns inte.

En ung man tydligen inte alldeles modern man satte nyligen in följande annons i ett Malmöblad:

"Var finnes den Malmöflicka som inte röker, inte dricker sprit, inte begagnar läppstift och inte går på för höga klackkar?"

Det påstås att den unge mannen fick ett svar. Det lydde:

"Inte i Malmö."

*

Barn.

Ingegärd skryter hemma på gården: — Jag är moderlös vid fem års ålder. Stina (vilken föräldrar är pingstväner) riposterar:

— Ja, men min farfar super och satan ska ta honom!

(Ur Söndagsnisse-Strix.)